

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2022–2023

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Andrea Rosová, DiS.

**VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH OSOB S MENTÁLNÍM
POSTIŽENÍM ŽIJÍCÍCH V POBYTOVÉ SOCIÁLNÍ
SLUŽBĚ DOMOV NA PUSTAJI KŘEŠICE**

Praha 2023

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Martina Karkošová, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2022–2023

BACHELOR THESIS

Andrea Rosová, DiS.

**EDUCATION OF ADULTS WITH MENTAL
DISABILITIES LIVING IN THE RESIDENTIAL SOCIAL
SERVICE HOME NA PUSTAJI KŘEŠICE**

Prague 2023

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Mgr. Martina Karkošová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená ročníková práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 7.3.2023

.....
Jméno a příjmení

Poděkování

Děkuji Mgr. Martině Karkošové, Ph.D. za její odborné vedení, cenné připomínky, vstřícnost a plnohodnotnou podporu, kterou mi poskytovala po celou dobu zpracování bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na vzdělávání osob s mentálním postižením v Domově Na Pustaji Křešice, kteří v této pobytové sociální službě žijí a nadále se vzdělávají, aby si osvojili něco nového a učili se zvládat běžné denní činnosti co nejvíce samostatně.

Teoretická část práce popisuje co je speciálně pedagogická andragogika, čím se zabývá, na co se zaměřuje, popisuje klíčové pojmy sociálně pedagogické andragogiky, ale také co je mentální postižení, na co mají osoby s mentálním postižením nárok, jak se mohou dále vzdělávat a uplatnit na trhu práce.

Praktická část práce je zaměřena na Domov Na Pustaji Křešice, na vzdělávání osob žijících v tomto domově a na nácviky běžných denních činností, které jsou s nimi nacvičovány, na další sociální služby, které osoby z Domova Na Pustaji navštěvují a jak s nimi spolupracují. Součástí je kvalitativní výzkum zaměřený na případovou studii a rozhovor s pěti vybranými uživateli, kteří si již nácviky prošli, vyzkoušeli si pobyt v jiné sociální službě nebo byli zařazeni v projektu podporovaného zaměstnávání. Jestli zvládli tito uživatelé postoupit do jiné sociální služby a pokud ne, tak z jakého důvodu se to nepovedlo.

V závěru bakalářské práce je vyhodnocení kvalitativního výzkumu a předání informací veřejnosti, zda je na Litoměřicku dostatek sociálních služeb spolupracujících s touto pobytovou sociální službou a jestli uživatelé Domova Na Pustaji Křešice jich využívají.

Klíčová slova

Andragogika, individuální plán, mentální postižení, nácviky na chráněné bydlení, opatrovník, opatrovanec, plán péče, pracovní nácviky, případová studie, řízený rozhovor, sociální služba, začlenění do společnosti

Annotation

The bachelor thesis is focused on the education of people with mental disabilities in the Home Na Pustaji Křešice, who live in this residential social service and continue to learn something new and learn to manage everyday activities as independently as possible.

The theoretical part of the thesis describes what special educational andragogy is, what it deals with, what it focuses on, describes the key concepts of social pedagogical andragogy, but also what mental disability is, what people with mental disabilities are entitled to, how they can further their education and apply on the labour market.

The practical part of the work is focused on the Home Na Pustaji Křešice, on the education of people living in this home and on the training of everyday activities that are practiced with them, on other social services that people from the Home Na Pustaji visit and how they cooperate with them. It includes qualitative research focused on the Case Study and an interview with five selected users who have already been trained, tried staying in another social service or were included in a supported employment project. Whether these users had managed to move on to another social service and if not, the reason why they had not.

The bachelor thesis concludes with an evaluation of the qualitative research and a presentation of information to the public on whether there are enough social services in the Litoměřice region cooperating with this residential social service and whether the users of Dom Na Pustaji Křešice make use of them.

Keywords

Andragogy, case study, care plan, carer, education, guardian, guided interview, individual plan, integration into society, mental disability, social service, training for sheltered housing, work training

OBSAH

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1.1 Speciální andragogika	12
1.2 Mentálně postižený jedinec jako rovnocenný partner	14
1.3 Speciální andragogika jako pracovní a činnostní terapie osob s mentálním postižením.....	16
2 MENTÁLNÍ POSTIŽENÍ.....	16
2.1 Příčiny vzniku mentálního postižení	17
2.2 Klasifikace mentálního postižení	18
3 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH OSOB S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM.....	22
4 DOMOV NA PUSTAJI KŘEŠICE	27
4.1 Rozvoj schopností a dovedností uživatelů v Domově Na Pustaji Křešice.....	28
4.2 Postoupení do navazující pobytové sociální služby	29
4.3 Plán péče a individuální plán uživatelů pobytových sociálních služeb.....	30
5 SOCIÁLNÍ SLUŽBY, KTERÉ NAVŠTĚVUJÍ UŽIVATELE DOMOVA NA PUSTAJI KŘEŠICE.....	35
5.1 Vzdělávání a nácviky běžných denních činností uživatelů Domova Na Pustaji Křešice	39
6 PRAKTICKÁ ČÁST	41
6.1 Cíl práce.....	41
6.2 Kvalitativní výzkumné šetření.....	41
6.3 Případová studie	43
7 ROZHOVORY S UŽIVATELI DOMOVA NA PUSTAJI KŘEŠICE UVEDENÝMI V PŘÍPADOVÉ STUDII.....	67
8 DISKUSE.....	73

ZÁVĚR	75
9 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	77
10 PŘÍLOHY.....	80

ÚVOD

Bakalářská práce je zaměřena na dospělé osoby s lehkým a středně těžkým mentálním postižením žijících v pobytové sociální službě Domov Na Pustaji Křešice. Tyto osoby provádějí, za pomoci pracovníků domova a navazujících dalších sociálních služeb, různé nácviky, aby se mohli posunout do chráněného nebo podporovaného bydlení nebo se vzdělávají proto, aby si mohli najít vhodné zaměstnání. U osob s mentálním postižením je důležité se vzdělávat po celý jejich život a to především v oblasti informálního vzdělávání. Je u nich větší předpoklad ztráty schopností a dovedností v běžných denních činnostech, než u běžné populace, proto je potřeba vzdělávání a procvičování.

Cílem práce je zjistit, zda vzdělávání a nácvik běžných denních činností dospělých osob s mentálním postižením pomáhá těmto osobám najít vhodné zaměstnání a toto zaměstnání si udržet. Zda mohou díky nácvikům běžných denních činností zvládnout samostatně žít v chráněném bydlení nebo si osvojit pracovní návyky tak, aby zvýšili své kompetence. Teoretická část má pět kapitol, kde je charakterizována speciálně pedagogická andragogika, mentální postižení, vzdělávání osob s mentálním postižením a popisuje sociální služby, které mohou na Litoměřicku osoby s mentálním postižením navštěvovat a s nimi spolupracovat. Praktická část je případová studie a polostrukturovaný rozhovor s pěti uživateli žijících v Domově Na Pustaji Křešice, kteří provádějí nebo prováděli nácviky na chráněné bydlení nebo si osvojovali pracovní dovednosti pro uplatnění na trhu práce.

TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část bakalářské práce je zaměřena především na to, co je speciálně pedagogická andragogika, čím se zabývá, na co se zaměřuje, jaké zahrnuje poznatky a s jakými dalšími vědami spolupracuje. Vysvětluje základní pojmy sociálně pedagogické andragogiky a jedna z kapitol je také věnována speciálně pedagogické andragogice jako pracovní a činnostní terapii osob s mentálním postižením. V teoretické části práce je dále popisováno co je mentální postižení, kategorie mentálního postižení, na co mají osoby s mentálním postižením nárok, jak se s nimi pracuje, co je individuální plán a plán péče osob, jak se osoby s mentálním postižením mohou dále vzdělávat nebo se uplatnit na trhu práce.

1.1 Speciální andragogika

Speciální andragogika zahrnuje poznatky příbuzných věd, které mají jakoukoli souvislost s člověkem a společností do které člověk patří, jejíž je součástí. Rozvoj andragogiky je ovlivňován konkrétními potřebami dospělého jedince, ale také sociální realitou a situací ve společnosti. Její podstatou je vztah mezi výchovou dospělého jedince a sociálním prostředím. Utváří a formuje osobnost dospělého jedince prostřednictvím jeho přátel, prostředím ve kterém žije, kde se pohybuje, aktivitami, které navštěvuje, kterých se zúčastňuje, ale také vysoký vliv má stát a politika státu. Zahrnuje poznatky především z oblasti pedagogiky, psychologie a sociální práce.

Speciální pedagogika se zaměřuje především na výchovu člověka a jeho správné fungování ve společnosti. Hledá způsoby, jak připravit jedince pro život ve společnosti tak, aby byl spokojen, aby byl připraven na různé překážky, uměl je řešit, zvládl respektovat ostatní ve společnosti a vypomohl k tomu, aby společnost správně fungovala. Zaměřuje se především na problémy v rodině, ve školách, v navazujících organizacích, řeší problematiku v situaci ohrožení, nebo se také zaměřuje se na sociální komunikaci.

Sociální psychologie se zabývá tím, jak působí život ve společnosti na lidskou osobnost, na jeho vývoj, chování, jednání, na jeho zdravotní stav, jak se dokáže začlenit a fungovat ve společnosti s ostatními. Jak ho ovlivňují překážky, jak se s nimi umí

vypořádat, vyrovnat, nebo zda jim podléhá. Je to věda o člověku a socializaci v jeho životě. Cílem této vědy je především pomoc člověku v tom, aby se uměl s těmito překážkami vyrovnat a dokázal je překonat.

Sociální práce odhaluje, vysvětluje, zmírňuje a vyvíjí snahu řešit vzniklé sociální problémy lidí, kteří se dostali do nějaké nepříznivé sociální situace. Pomáhá vytvářet příznivé společenské podmínky pro důstojný život jedinců ve společnosti. Pomáhá začlenit jedince, kteří se nějakým způsobem, vyčlenili ze společnosti např. vysokou chudobou, dlouhodobou nezaměstnaností, pomáhá při zanedbání výchovy, při delikvenci mládeže, při závislostech na návykových látkách apod.

Všechny tyto vědy mají společné cíle, a to utvářet jedince, který zvládne své sociální role, zvládne komunikovat na patřičné úrovni, bude schopen žít ve vztahu, adaptovat se na příslušné prostředí a přijímat úměrnou zodpovědnost. (Barták, Demjanenko, 2021, s. 16-28).

Klíčovými pojmy pro speciálně pedagogickou andragogiku jsou: dospělost, edukace a reedukace dospělých, socializace a resocializace, výchova a sebevýchova dospělého jedince, sociální učení dospělých, sociální problém, sociální pomoc, sociální péče, nebo poradenství.

Hlavním objektem speciálně pedagogické andragogiky je dospělý jedinec, který se vyrovnává s určitými problémy, snaží se je řešit a potřebuje sociální pomoc, protože sám své problémy vyřešit nedokáže.

Speciální andragogika edukuje a reedukuje jedince k pozitivním změnám v osobnostních vlastnostech a k rozvoji jeho osobnosti. Reedukace může být chápána také jako převýchova osob s delikventním, asocíálním chováním nebo osob, kteří byli nebo budou propuštěni z výkonu trestu.

Správná výchova a sebevýchova jedince je celospolečenský cíl. V naší společnosti je třeba mít demokraticky smýšlející jedince, tolerantní, humánní, kteří nemyslí nejen na svůj rozvoj, ale i na rozvoj celé civilizace.

Po celý život dochází u jedince také k sociálnímu učení. Jedná se o složité učení, díky kterému se jedinec socializuje a začleňuje do společnosti. Na jedince působí mnoho faktorů, patří do skupiny osob se společným cílem, zvyky, očekáváním, postoji,

přesvědčením, plní určitou společenskou roli. Většinou se člověk učí tak, že pozoruje druhé.

Jedinci, potřebující sociální pomoc a podporu, mají nějaký sociální problém. Sociální problém nastává, když jedinec se dostane do situace, kterou nedokáže vyřešit sám, ani s pomoci své rodiny či přátel a potřebuje sociální pomoc či péči. Sociální pomoc je soubor činností, které pomáhají řešit nepříznivou sociální situaci jedince, která je nad jeho síly. Sociální péče uspokojuje sociální potřeby jedinců, např. sociální dávky, služby a různá opatření daná právními normami.

Jedinec, který se dostane do nepříznivé sociální situace, může vždy využít sociálního poradenství, které se zaměřuje na vztahy jedinců, vývojové otázky ve společnosti, pomáhá s řešením sociálních problémů, zajišťuje psychoterapii a pomáhá jedinci hledat uspokojivé řešení jeho situace. (Barták, Demjanenko, 2021, s. 29-41)

1.2 Mentálně postižený jedinec jako rovnocenný partner

Důležité, při práci s lidmi s mentálním postižením je vztah k jedinci, vytvoření rovného partnerského vztahu a partnerského způsobu jednání. Akceptovat jedince takového, jaký je, respektovat a uznávat jeho osobnost. Člověk pracující s lidmi s mentálním postižením by měl být tak schopný, že by měl být pro jedince partnerem, ale zároveň i autoritou. Někým, koho bude jedinec s mentálním postižením respektovat, ale zároveň ho vyhledá, když bude potřebovat pomoc, podporu, někomu se svěřit.

„Podle výzkumu jde dlouhodobá obliba ruku v ruce s férovostí, zásadovostí, loajalitou, upřímností, smyslem pro humor, vřelostí, schopností vcítit se a otevřeností. Profesionální pracovník samozřejmě nemá za cíl být především oblíbený, ale být výkonný a užitečný.

Obecně se ukazuje, že ten, kdo má dobré vztahy s klienty, vykazuje zároveň následující rysy:

- *dávají najevo respekt vůči klientovi a jsou schopni naslouchat,*
- *dokážou klienta uklidnit, ale vyhýbají se přílišné citové angažovanosti,*
- *jasně sdělí, jakou pomoc lze a nelze poskytnout,*
- *přijmou opodstatněnou kritiku,*

- *neuplatňují neoprávněně moc, která by mohla vyplývat z jejich profese.*“ (Fontana, 2017, s. 16).

U dospělých osob s mentálním postižením je velmi důležité, aby se s nimi jednalo jako s dospělými lidmi. Brát je jako rovnocenné partnery, respektovat jejich názor, rozhodnutí, soukromí, podávat jim srozumitelně všechny informace, které se týkají jejich osoby. Důležitým a zásadním cílem práce s lidmi s mentálním postižením je jejich socializace do společnosti, rozvoj jejich schopností a dovedností a podpora v možnosti pracovního uplatnění či dalšího vzdělávání. Důležité je při práci s těmito lidmi, aby nedocházelo k přepečování, ale naopak postupně poskytovanou podporu zmenšovat, aby toho uživatel zvládal stále více a možná později i samostatně. Tito lidé se nenaučí potřebné činnosti jen pozorováním. Je potřeba pomocnou ruku, empatický přístup, motivaci a hodně trpělivosti člověka, který ho vede. Vždy je důležitá pochvala, vlídné slovo a porozumění.

Pracovníci, kteří s těmito lidmi pracují musí mít proto, kromě již zmíněných vlastností, také patřičné vzdělání. Pracovníkovi v sociálních službách postačí základní vzdělání a kurz Pracovníka v sociálních službách se zaměřením na přímou obslužnou péči nebo se zaměřením na základní výchovnou nepedagogickou činnost. Sociální pracovník musí splňovat minimálně vyšší odborné vzdělání se zaměřením na sociální práci. Aktivizační pracovníci mají většinou pedagogické vzdělání a to minimálně středoškolské, ukončené maturitní zkouškou. Každý rok se nadále pracovníci profesně vzdělávají a své vědomosti rozšiřují. Pracovníci v sociálních službách a sociální pracovníci, kteří s těmito lidmi pracují, musí každoročně plnit ze zákona profesní vzdělávání v rozsahu 24 hodin. Toto vzdělávání by mělo být zaměřeno na potřeby osob se kterými pracují, nebo na potřeby daného pracovníka. Toto vzdělávání rozvíjí jejich schopnosti, dovednosti a často i přístup k osobám se kterými jsou v každodenním kontaktu. (Matoušek, Koláčková, Kodymová, 2010, s. 111-126).

1.3 Speciální andragogika jako pracovní a činnostní terapie osob s mentálním postižením

Speciálně pedagogická andragogika je někdy spojována také s pracovní rehabilitací. Jedná se o opatření směřující k pracovnímu zařazení jedinců s mentálním postižením do společnosti. Dospělí klienti s tímto postižením se do činností zapojují převážně rukodělnými činnostmi, jako jsou práce se dřevem, s plastem, s textilem, s papírem, kovem, s různými přírodními materiály, nebo se zapojují nácviky, které jsou potřeba v praktickém životě. Jedná se o nácviky, které se používají v běžném denním životě, jako je nácvik hygieny, sebeobsluhy, úklidu osobních věcí, péče o domácnost, nebo také, jak řešit nějaké nepříznivé sociální situace, které mohou nastat během všedního dne a které by mohli zvládnout samostatně vyřešit. U osob s mentálním postižením musíme samozřejmě počítat hlavně s tím, že je potřeba více empatie, přesvědčení, motivace a individuálního přístupu.

Velký úspěch pracovních terapií u osob s mentálním postižením sklízí zooterapie, především hipoterapie nebo canisterapie. Některé osoby s mentálním postižením zvládnou spolupracovat při pracovních nácvicích, kde se mohou starat o jiného živého tvora. Uspokojuje je vřelý vztah zvířete k němu samotnému, jako poděkování za poskytnutou péči.

Osoby s lehkým a někdy i středně těžkým mentálním postižením se velice rádi zapojují do procesu hiporehabilitace. Zde se učí vše, co kuň potřebuje, jak se o něho starat, jak mu pomoci. Zapojují se do pracovního procesu, výměny podestýlky, krmení, hřebelcování, zapojují se do péče o pomůcky, které se využívají při hipoterapii. Odměnou je poté vřelý a blízký vztah zvířete k jedinci nebo krátká projížďka po okolí.

U canisterapie se jedná převážně o terapii, která je určena pro osoby se středně těžkým nebo těžkým mentálním postižením, kdy kontakt se psy dokáže jedince uklidnit, uvolnit, zbavit ho stresu apod. Velice přínosná je tato terapie pro jedince z pohledu andragogiky, pokud je možnost zapojení se i do běžné péče o psa. V tomto případě se jedinec učí psa nakrmit, vyvenčit, vykoupat, učí ho novým povelům, učí se mu poskytnout vše potřebné proto, aby byl pes spokojen. Zjišťuje, že každý živý tvor potřebuje lásku a hodně péče, učí se pravidelnosti a zodpovědnosti.

Velmi přínosné jsou u osob s mentálním postižením také muzikoterapie, arteterapie či dramaterapie. Při těchto terapiích se osoby s mentálním postižením učí především trpělivosti, vyjádřit své pocity, pravidelnosti, zapamatovat si text, melodii, rytmus, manipulovat s hudebním nástrojem, malovat dle předlohy, spolupracovat ve skupinách, respektovat někoho jiného. Odměnou je poté většinou krátké divadelní nebo hudební vystoupení před svými přáteli a známými, nebo výstava malířských výtvorů. Někdy se jedná i o soutěže či veřejná vystoupení, která osoby s mentálním postižením mohou motivovat k lepším výkonům.

Pracovní a činnostní terapie jsou velmi potřebné pro osoby s mentálním postižením, kteří nejsou zařaditelné do běžného pracovního procesu, neboť i oni chtějí mít pocit, že jsou pro společnost v něčem důležití a přínosní. (Valenta, Michalík, Lečbych, 2018, s. 158-171).

2 MENTÁLNÍ POSTIŽENÍ

V České republice žije, dle Českého statistického úřadu z první poloviny roku 2022, téměř 10,5 milionu obyvatel. Se zdravotním postižením žije přibližně každý desátý občan, s čehož je zhruba 300 tisíc osob s mentálním postižením.

„Za mentálně postižené se považují takoví jedinci, u nichž dochází k zaostávání vývoje rozumových schopností, k odlišnému vývoji některých psychických vlastností a k poruchám v adaptačním chování. Hloubka a míra postižení jednotlivých funkcí je u nich individuálně odlišná. Příčinou mentálního postižení je organické poškození mozku, které vzniká v důsledku strukturálního poškození mozkových buněk nebo abnormálního vývoje mozku.“ (Švarcová, 2006, s. 28).

„Mentální postižení je stav zastaveného nebo neúplného duševního vývoje, který je charakterizován především narušením schopností projevujících se v průběhu vývoje a podílejících se na celkové úrovni inteligence. Jedná se především o poznávací, řečové, motorické a sociální dovednosti. Mentální postižení se může vyskytnout s jakoukoliv jinou duševní, tělesnou či smyslovou poruchou anebo bez nich.“ (Valenta a kol., 2018, s. 36).

Jedná se o postižení, kdy jsou intelektové vlastnosti podprůměrné nejméně ve dvou adaptačních dovednostech což jsou soběstačnost, sebeobsluha v běžných denních činnostech, komunikace, sociální dovednosti, zvládnání docházet do zaměstnání, schopnost bydlet samostatně, zvládat pečovat o své zdraví a bezpečnost, umět smysluplně trávit volný čas. Tyto osoby mají většinou problém v komunikaci, učení, orientaci, porozumění, ale i v sexuálním životě.

Osoby s mentálním postižením mají stejné potřeby jako ostatní lidé, které jsou uvedeny v Maslowově hierarchii potřeb člověka. Pokud tyto potřeby nejsou uspokojovány, dochází k frustraci, deprivaci a často je to podnět k tomu, že tato osoba nemůže, nebo nechce být integrována do společnosti. Neuspokojováním potřeb člověka dochází velmi často také k narušení vývoje osobnosti. Ani osoba s mentálním postižením není nijak náročná, potřebuje jen, aby i ona měla základní potřeby uspokojovány, zpřístupňovány možnosti vzdělávání, kulturního vyžití, pracovního uplatnění a měla příležitost k seberealizaci a společenského uplatnění. (Novosad, 2000, s. 23-24)

„Také osoba s mentálním postižením potřebuje zodpovědnost za sebe sama. Přiznává se jí odpovědnost do té míry, do jaké to dovolují její schopnosti a možnosti. Přijmout odpovědnost znamená být brán vážně, nebýt tak závislý na druhých. To má vliv na kvalitu života a na pocit vlastní hodnoty. Čím omezenější má osoba s mentálním postižením možnosti přijímat odpovědnost za sebe sama, tím důležitější je nebrat jí ji úplně. Pak by její schopnost přijetí odpovědnosti ustrnula dočista a její nesamostatnost a závislost by stále jen sílily.“ (Pörtner, 2009, s. 37).

Dnešní trend již nepoužívá pojem mentální retardace, ale mentální postižení, neboť je snaha tyto osoby zapojovat do běžného života ve společnosti. Pojem retardace je vyčleňován z toho důvodu, aby si společnost uvědomovala, že i takovýto člověk je především lidská bytost. Bytost s nějakým omezením, které ovlivňuje jeho prožívání a chování, ale stále je to člověk v naší společnosti, který si zaslouží zde s námi žít. Pojem retardace je spojován s dobou, kdy byly tyto osoby ještě uzavírány v ústavech, daleko od společnosti, za zamřížovanými okny a nijak zvlášť se s nimi napracovalo.

Je snaha osoby s mentálním postižením co nejvíce začleňovat do společnosti. Mají stejná práva na plnohodnotný život, jako máme my, proto je společnost vedena k tomu, aby byla ochotna těmto lidem pomoci, neodsuzovat je, nevyčleňovat. Potkáváme osoby s mentálním postižením na ulici, v obchodech, v hromadné dopravě, u lékaře, na různých společenských akcích. Učíme se je respektovat v našem světě, spolupracovat s nimi, pomáhat jim. Někteří, i přes své mentální postižení, docházejí pravidelně do zaměstnání a vykonávají tak pravidelnou činnost, kterou se naučili. Jsou šťastní ve svém světě. Šťastní, že zvládají se o sebe postarat, dopravovat se do zaměstnání, zaplatit si jízdné, koupit si pečivo v obchodě, uvařit si lehké jídlo, nebo třeba jen najít cestu z práce domů. Těmto lidem stačí často málo k tomu, aby byli šťastní, usměvaví, veselí a věděli, že chtějí žít.

2.1 Příčiny vzniku mentálního postižení

Nejčastější příčiny vzniku mentálního postižení mohou být dědičnost, sociální faktory které jsou ovlivňovány nestabilním rodinným prostředím, špatnými materiálními a bytovými podmínkami nebo se špatnou výchovou v nižších sociálních vrstvách. Dále se může jednat o různá onemocnění matky v těhotenství, její špatná výživa během

těhotenství, alkoholismus, kouření, drogy, infekční onemocnění v novorozeneckém věku, úrazy s nitrolebním krvácením, porodní traumata, ale také mohou být příčinou mentálního postižení různé specifické genetické příčiny a nespecificky podmíněné poruchy. Příčina mentálního postižení není jasná zhruba v 15 – 30 procentech případů. (Vítková, 2004, s. 295).

Biologická věda velmi v této oblasti pokročila, ale přesto zůstává mnoho příčin, jak mentální postižení u jedince může vzniknout, neobjasněno. Příčiny mohou být genetické neboli dědičné, nebo se může jednat o příčiny vzniklé vlivem prostředí. Může se jednat o následek infekčního onemocnění, které prodělala matka během těhotenství nebo o infekční onemocnění, které prodělalo dítě těsně po porodu. Za infekční onemocnění matky, které má za následek poškození plodu, se uvádí především zarděnky, syfilis, cytomegalovirus, HIV, Rh inkompatibilita, toxoplazmóza. Příčinou může být také intoxikace, což je především otrava olovem nebo nadměrné požívání alkoholu matkou v době těhotenství či požívání drog, ale také abnormalita placenty, rentgenové ozáření plodu během těhotenství, nedonošenost, krvácení nebo poranění mozku. Vliv na řádný vývoj plodu má samozřejmě i výživa matky během těhotenství. Některá mentální postižení vznikají i během porodu, kdy může dojít například k přidušení dítěte, ale také vlivem nízké porodní váhy nebo při těžké novorozenecké žloutence. Během raného dětství může dojít ke vzniku mentálního postižení především úrazem nebo utonutím, dlouhodobým duševním onemocněním, nebo také podvýživou, deprivací, špatným zacházením či zanedbáváním dítěte. Během postnatálního období může též dojít ke vzniku mentálního postižení a to především z důvodu meningitidy, nádorového onemocnění, alkoholové demence, pravidelným užíváním drogových látek, krvácením do mozku nebo četnými schizofrenickými stavy. Velký vliv na snížení intelektových schopností má také soužití v nevhodném rodinném prostředí a špatná péče.

2.2 Klasifikace mentálního postižení

Mentální postižení je obvykle rozděleno podle postižení a podle toho, v kolika oblastech běžné denní potřeby potřebují tito lidé podporu.

Klasifikace je:

- Lehké mentální postižení (IQ 69 - 50)
- Středně těžké mentální postižení (IQ 49 – 35)
- Těžké mentální postižení (IQ 34 – 20)
- Hluboké mentální postižení (IQ 19 a níže)
- Jiné mentální postižení
- Nespecifikované mentální postižení

Lehké mentální postižení

Jedinci s lehkým mentálním postižením většinou zvládají mnoho činností samostatně. Sice pomaleji, ale zvládají. Zvládají každodenní komunikaci, mají hygienické návyky, zvládnou si vybrat vhodné oblečení, obléci se, svléci, zajistit si jednoduchou stravu a dodržovat pitný režim. Jedincům s lehkým mentálním postižením dělá často problém čtení a psaní. Je dobré se u nich zaměřit hlavně na rozvoj jejich dovedností, zaměstnat je jednoduchou prací, aby byl jejich čas vyplněn smysluplně a měli tak pocit, že jsou potřební. U těchto osob se často mohou objevit další přidružené choroby, jako je tělesné postižení, poruchy chování, vývojové poruchy, autismus nebo epilepsie. (Švarcová, 2006, s. 33).

Středně těžké mentální postižení

U jedinců se středním těžkým mentálním postižením jsou již více opožděny komunikační schopnosti a rozvoj chápání, běžné denní činnosti již zvládají s větší podporou. I tito jedince je možné ještě zapojit do pracovního procesu, ale je potřeba více nácviků, více trpělivosti a většinou zvládnou práci vykonávat v případě, že mají neustálý odborný dohled. Někteří tito jedinci mohou mít opět přidruženy další vývojové vady, autismus, ale i psychiatrická onemocnění, která jsou však těžko diagnostikovaná, vzhledem k omezení verbálních schopností pacienta. (Švarcová, 2006, s. 35).

Těžké mentální postižení

Jedinci s těžkým mentálním postižením mají většinou zhoršený vývoj nebo poškození ústředního nervového systému a mají většinou silně zhoršené motorické schopnosti. I když tito jedinci mají své schopnosti značně omezené, je dokázáno, že kvalitní péče,

rehabilitace, výchova a vzdělávání, může přesto přispět ke zlepšení jejich motorických schopností nebo alespoň k jejich co nejdelšímu udržení. (Švarcová, 2006, s. 35).

Hluboké mentální postižení

Jedná se o jedince, kteří jsou vysoce omezeni ve svých motorických schopnostech, často jsou omezeni v pohybových schopnostech nebo dokonce i imobilní, většinou jsou inkontinentní a slovně nekomunikativní. Potřebují dvacet čtyř hodinový dohled, jejich potřeby jsou většinou zjišťovány pozorováním nebo jejich neverbální komunikací. Vzdělávání, výchova a zapojení těchto jedinců do činností nebo aktivit je velmi omezené. (Švarcová, 2006, s. 36).

Jiné mentální postižení

Toto označení se používá pouze tehdy, pokud nelze přímo stanovit stupeň postižení, např. u nemluvcích, neslyšících, nevidomých, u osob s těžkým tělesným postižením, s autismem nebo u osob s významnými poruchami chování.

Nespecifikované mentální postižení

Používá se v případě, kdy je mentální postižení prokázáno, ale není dostatek informací pro zařazení do jiné uvedené kategorie mentálního postižení. (Švarcová, 2006, s. 36).

Osoba se středním, těžkým a hlubokým mentálním postižením je většinou omezena ve způsobilosti k právním úkonům v určitých oblastech. Většinou nejsou schopni samostatně uzavírat smlouvy, nakládat s finančními prostředky nad určitou výši, pořizovat majetek nad určitou výši, spravovat své jmění, jednat s úřady a soudy, rozhodovat o vlastní léčbě a o zásahu do své tělesné a duševní integrity, mít volební právo, právně jednat v pracovněprávních vztazích, právně jednat o uzavření manželství, popření a určení otcovství, osvojení dítěte a vykonávat rodičovskou odpovědnost, pořizovat pro případ smrti. Těmto osobám je vždy přidělen opatrovník. Je snaha, aby se opatrovníkem mentálně postižené osoby stal rodinný příslušník. Pokud opatrovnictví odmítne, nebo není znám nikdo z příbuzenského poměru či z přátel, kdo by mohl tuto funkci vykonávat, soud určí veřejného opatrovníka, většinou město nebo obec v místě trvalého bydliště. Opatrovník zastupuje svého opatrovance ve všech oblastech, ve kterých je opatrovanec omezen.

Při práci s osobami s mentálním postižením je kladen důraz na nepřepečovávání těchto uživatelů. Důležitý je opak, vést tyto osoby k co největší samostatnosti, ke snižování poskytování podpory a závislosti na druhé osobě. Práce s těmito lidmi je často náročná. Ani ne tak po fyzické stránce, pokud tedy není uživatel zároveň upoután na lůžko nebo jinak imobilní, ale především po té stránce psychické. Často je potřeba mnoho trpělivosti, empatie a pochopení lidí, kteří s těmito lidmi pracují nebo jsou jinak v kontaktu. Důležitá je pro pracovníka pracujícího s lidmi s mentálním postižením psychohygiena, jako je odpočinek, spánek nebo sport či procházky přírodou. Je to čas, kdy člověk, spolupracující nebo žijící s osobou s mentálním postižením, nabere energii na další dny.

Osoby s mentálním postižením využívají různých sociálních služeb. Mnozí žijí v pobytových sociálních službách nebo v chráněných bydleních. Během dne navštěvují tyto lidé, pokud mohou a jsou schopni dojíždět, různé sociálně terapeutické dílny, denní stacionáře, sociální rehabilitace či docházejí do podporovaného zaměstnání. V pobytových sociálních službách má každý jedinec zhotoven individuální plán a plán péče, který je zpracován dle zájmu, potřeb, možností a schopností uživatele.

3 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH OSOB S MENTÁLNÍM POSTIŽENÍM

„Zákon o vzdělávání osob se zdravotním postižením z roku 2004 zdůrazňuje potřebu speciálního vzdělávání a souvisejícího personálu připravit mladé lidi se zdravotním postižením na dospělost, zejména v oblasti postsekundárního vzdělávání, zaměstnání a samostatného života.“ (online, cit. 2022-12-19)

Člověk s mentálním postižením potřebuje po celý život vézt, potřebuje někoho, kdo ho podpoří, pomůže mu neztratit získané návyky, stále tyto návyky nějak procvičovat, edukovat ho k soběstačnosti. U vzdělávání dospělých se myslí vzdělávání a různé nácviky, které navazují na to, co již jedinec získal v dětství nebo v mládí, co si osvojil. Většinou se dalším vzděláváním dospělých rozumí nácviky pracovních schopností pro získání a udržení vhodného zaměstnání. Mentálně postiženého jedince je potřeba neustále edukovat k tomu, aby věděl, proč se má vzdělávat, jakým způsobem se vzdělávat, co mu další vzdělávání přinese a jaký má pro něho smysl. (Černá a kol., 2008, s. 187-189).

„Vzděláváním dospělých a kultivací člověka v osobnost se zabývá Andragogika. Jejím předmětem je edukační a resocializační působení na dospělé v problémových životních situacích. Je zaměřena na teorii a metodiku výchovy a vzdělávání dospělého člověka v různých oblastech. Předmětem je zkoumat a řídit výchovu a vzdělávání dospělých jako prostředek řešení sociálních problémů jedince. Je zdrojem odborných znalostí o formách, metodách a principech kvalifikovaného a efektivního uplatňování různých vzdělávacích, výchovných a terapeutických technik při integraci jednotlivců do společnosti a při řešení problémů, které nastávají v procesu adaptace dospělých jednotlivců a skupin na měnící se sociálně ekonomické problémy.“ (Mátel, 2019, s. 142).

Osoby s mentálním postižením mají povinnost, stejně jako ostatní lidé v naší republice, pokud nejsou osvobozeni od povinné školní docházky z důvodu těžkého nebo hlubokého mentálního postižení, navštěvovat základní vzdělávání, které jim poskytuje resort Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Pokud po ukončení základního vzdělávání chtějí nadále v rozšiřování svých znalostí pokračovat, mohou se zapojit

do dalšího vzdělávání, jako jsou různé kurzy, dílny, aktivizační centra nebo i speciální školy. U osob s mentálním postižením se jedná především o neformální vzdělávání těchto osob. Učí se poznávat sebe a svět kolem sebe, rozhodovat se, osamostatňovat se, učí se rozhodovat v běžných situacích, upevňují si, rozvíjí a opakují předchozí vědomosti, snaží se najít si své místo ve společnosti. Ke každému jedinci je nutné přistupovat individuálně. Důležité je získání informací o potřebách daného člověka, jeho zájmech, dosavadních zkušenostech a možnostech dalšího rozvoje, které mohou přispět ke zvládnutí každodenních situací a k seberealizaci. Z tohoto důvodu by měla být nabídka dalšího vzdělávání, aktivit i služeb pro osoby s mentálním postižením pestrá a rozmanitá, aby odpovídala individuálním potřebám každého jedince, jeho přáním, cílům a zájmům.

„Vliv výchovy a vzdělávání na jedince s mentálním postižením je nesporný. Síla výchovy a vzdělávání působí na všechny. V průběhu výchovy a vzdělávání jedinců s mentálním postižením dochází k specifickému rozvoji percepce a následně kognitivních funkcí, které jsou u části jedinců s mentálním postižením opožděné. Rozvoj percepce a kognitivních funkcí stimuluje, byť v omezené míře, rozvoj kreativity, která je podstatou jeho bytí. Jedině přes integrované vzdělávání osob s mentálním postižením vede cesta k inkluzi. K inkluzi jakožto maximální míře začlenitelnosti jedince se zdravotním postižením do společnosti a jeho široce pojaté přijetí společností.“ (Franiok, 2008, s. 126).

Jedinci s mentálním postižením tvoří jednu z nejpočetnější skupiny osob se zdravotním postižením. Při vzdělávání těchto osob je potřebný individuální přístup, neboť rozdíly v mentálním postižením jsou mezi těmito jedinci daleko větší než rozdíly ve skupině osob bez postižení. Dospělé osoby s mentálním postižením mohou dále docházet do praktických škol a vzdělávat se. Existují pro ně dva typy škol - praktická škola jednoletá a praktická škola dvouletá.

Praktická škola jednoletá je zaměřena na prohloubení a rozšíření znalostí získaných v průběhu povinné docházky. Zaměřuje se především na praktická cvičení, na osvojení si běžných denních činností, které by mohli využít v běžném životě.

Praktická škola dvouletá je stejně jako jednoletá zaměřená na osvojení si běžných denních činností, ale je zde snaha, vytvořit si kladný vztah k práci, naučit se a připravit

se pro výkon jednoduchých pracovních činností ve výrobě a službách, osvojit si lépe komunikační dovednosti, integrovat se více do společnosti.

Uplatnění absolventů praktických škol na trhu práce je však minimální. Stále je cílena spíše na osoby s lehkým mentálním postižením. Nabídka chráněných míst je po celé ČR velmi nízká a politika zaměstnanosti stále nemotivuje zaměstnavatele k vytvoření vhodných pracovních pozic pro osoby s mentálním postižením, především s těžkým mentálním postižením. (Pipeková, Vítková, 2014, s. 137-138).

Zájem pobytových sociálních služeb o další vzdělávání jejich uživatelů neustále roste. Navštěvují různé Sociální rehabilitace, Pracovní rehabilitace, Sociálně terapeutické dílny apod. Zde si jedinci upevňují běžné denní návyky a dovednosti jako je hygiena, veškerá sebeobsluha, procvičují si motorické schopnosti při rukodělných činnostech, ale také si zde zlepšují komunikační dovednosti, učí se finanční gramotnosti, obohacují se o informace potřebných pro život ve společnosti, učí se jednodušším pracovním činnostem, jako je pomocná síla při úklidu hotelů, panelákových domů, ale i měst a obcí, pomocný pracovník v kuchyni, obsluha v kavárnách a čajovnách apod.

Při vzdělávání osob s mentálním postižením většinou sociální služby spolupracují. Někteří uživatelé pobytové sociální služby navštěvují i několik dalších sociálních služeb. Tyto služby mezi sebou komunikují a sdělují si navzájem na jakém cíli nebo individuálním plánu spolupracují, kam se snaží s uživatelem služby posunout, v jaké oblasti se chce zlepšit, nebo se něco naučit. Je potřeba, aby uživatel věděl, jaký je jeho cíl, aby se sám rozhodoval, čeho chce dosáhnout. Pokud bude sociální službou tlačen k úspěchu v tomto cíli a on sám nebude spolupracovat, nebude mít o tento nácvik zájem, je tato spolupráce zbytečná. Většinou je do nácviku zapojena i rodina jedince, aby věděla, co je cílem spolupráce a mohla se tak zapojit. Vzdělávací proces, materiály a přístup k jedinci musí být individuální dle jeho potřeb, vlastností, schopností a dovedností. Důležitou roli u osob s mentálním postižením hraje čas. Není podstatou mít vše rychle zvládnuté, ale dát jedinci dostatek času a prostoru k tomu, aby činnost zvládl co nejvíce samostatně, aby mohl hledat, přemýšlet, experimentovat. Důležitá je při práci s osobou s mentálním postižením flexibilita, empatie, trpělivost, ochota komunikovat a umět správně motivovat.

„Vzdělávání má připravovat člověka na život v naší společnosti. U lidí s mentálním postižením se zaměřujeme na ty oblasti, které bude tento člověk opravdu ve svém životě potřebovat. Obsah učení musí mít vztah k reálnému životu daného člověka.

Učení se má opírat o reálné životní situace jedince a z toho vyplývající potřeby a zkušenosti. Nelze od sebe všední den a učební proces oddělovat. Učení je třeba zahrnovat do běžného života člověka, není vhodné jen vytvářet umělé situace. Lidé s mentálním postižením mají problém přenést naučené věci do praxe, využít své dovednosti v praktickém životě. Proto je musíme nacvičovat v reálných situacích, jako jsou obchody, dopravní prostředky apod., ne jen ve školním prostředí. Zde se lidé učí reagovat na jiné lidi a situace, vyjádřit své potřeby a přání, vnímají reakce svého okolí na své jednání, učí se překonávat nejistotu a obavy.

Pokud nemají lidé s postižením příležitost poznávat prostředí, ve kterém žijí, samostatně, pak se mohou zbytečně objevovat nejistoty a obavy, člověk se cítí i při sebemenších úkolech přetěžován, nedokáže řešit ani jednoduché úkoly a cítí se bezmocný. Tato forma bezmocnosti je označována jako „naučená bezmocnost“. S ní souvisí závislost na jiných lidech.“ (Prohuman, online, cit. 2022-12-14).

„Ze všech osob se zdravotním postižením jsou osoby s mentálním postižením nejpočetnější skupinou nezaměstnaných, která nejdéle čeká na zaměstnání. Aby mohli strávit svůj den produktivnějším způsobem, tráví tito lidé svůj čas v centrech, denních stacionářích a sociálně terapeutických dílnách v rámci systému sociální ochrany, ale jejich motivace k práci postupem času klesá.“ (Specijalna Edukacija i Rehabilitacija, online, cit. 2023-01-19).

Díky pravidelným nácvikům a vzdělávání je možnost uplatnění osob s mentálním postižením na trhu práce. Důležitá je nabídka vzdělávacích institucí, zaměřená na pomoc těmto jedincům, a jejich spolupráce se zaměstnavateli. Je velmi důležitá podpora zaměstnance, která je zaměstnavatelem na pracovišti poskytnuta a je založena na vzájemné důvěře. Jedná se o tzv. metodu podporovaného zaměstnávání.

Metoda podporovaného zaměstnávání je systém podpory, která je poskytována jak jedinci, tak i zaměstnavateli při cestě za zaměstnáním jedince a jeho začlenění do integrovaného prostředí. Vždy je důležité se zaměřit na jedince jako celek – jeho zájmy, dovednosti, vloh, poskytnout mu správný nácvik a potřebnou podporu

ke schopnosti vykonávat dohodnutou pracovní náplň tak, aby byly splněny požadavky zaměstnavatele. Pracovní zácvik je většinou prováděn přímo na pracovišti, což je pro zaměstnavatele i efektivnější. Návčík neprobíhá před nástupem do práce. Mimo pracovních návyků získává jedinec také další sociální dovednosti, jako je komunikace se spolupracovníky, učí se je respektovat, spolupracovat s nimi, udržovat s nimi určité vztahy, alespoň ty pracovní, ale také si upevňuje hygienické návyky, dodržování docházky do zaměstnání, zvyšuje si sebedůvěru, integruje se do společnosti. (Krejčířová, Kozáková, 2013, s. 27-32).

„Pracovní integrace znamená pracovat mezi ostatními lidmi, navazovat s nimi sociální vztahy, žít plnoprávným a respektovaným životem. Aby byla integrace funkční, potřebuje mentálně handicapovaný jedinec podporu, dopomoc např. zácvik na pracovní úkon, nalezení vhodného zaměstnání, upravení podmínek pro práci, asistenci, pomoc v administrativě atd“ (Doležal, Vítková, 2007, s. 90).

Při návčích v podporovaném zaměstnávání bývá přidělen osobě s mentálním postižením pracovní asistent, který může být z řady spolupracovníků nebo se může jednat o dobrovolníka, který je z příslušné agentury pro podporované zaměstnávání. Většinou je to ale spolupracovník, který je zodpovědný za řádné zaučení jedince.

Pracovní asistent zjišťuje, jaké podmínky jsou pro jedince vyhovující, aby mohl řádně vykonávat svou pracovní činnost. Domlouvá se zaměstnavatelem pracovní místo, zpracovává analýzu pracovního zácviku, učí jedince sebekontroly, často je prostředníkem mezi jedincem, zaměstnavatelem i spolupracovníky a odhaduje, kdy jedinec je již schopen vykonávat pracovní činnost samostatně, bez jeho podpory. Ve chvíli, kdy asistent usoudí, že je již jedinec schopen samostatného pracovního výkonu, jedince opouští. (Šiška, 2005, s. 53-55).

4 DOMOV NA PUSTAJI KŘEŠICE

Domov Na Pustaji Křešice je zařízením Centra sociální pomoci Litoměřice, příspěvkové organizace, zřizovatelem je Ústecký kraj. Leží 6 km od města Litoměřice, na samotě, asi půl kilometru za obcí Křešice. Jedná se o pobytovou sociální službu pro mobilní osoby se zdravotním postižením, se zaměřením především na osoby s mentálním a kombinovaným postižením, osoby s autistickým spektrem a osoby s významnými poruchami chování ve věku 26 – 65 let. Službu není možné poskytnout imobilním osobám vzhledem k technickým možnostem domova. Kapacita domova je v tuto chvíli 43 míst, kdy převážnou část uživatelů tvoří muži.

Posláním domova je poskytovat pobytovou sociální službu dospělým osobám, které mají z důvodu mentálního postižení, autismu či významných poruch chování, sníženou soběstačnost a jsou tak závislí na úplné pomoci či dopomoci jiné fyzické osoby. Domov prostřednictvím profesionálního odborného personálu usiluje o udržení a rozvoj soběstačnosti uživatelů, a to s přihlédnutím k jejich schopnostem a možnostem. Na základě individuálních potřeb vytvářet důstojné podmínky pro život uživatelů v domově.

Cílem domova je:

- uživatel, který zvyšuje a udržuje schopnosti soběstačnosti, nezávislosti a mobility,
- uživatel, který dle svých možností a schopností využívá dostupné zdroje v okolí,
- uživatel, ke kterému se vždy přistupuje dle jeho individuálních potřeb,
- uživatel, který má svá práva, je o těchto právech informován a tyto práva jsou domovem i okolím respektovány,
- uživatel, který má možnost rozhodovat o svém životě a životním stylu,
- uživatel, který navazuje postupně běžné mezilidské vztahy a učí se zvládat obvyklé společenské role,
- uživatel, který je spokojený v oblasti ubytování, stravování, v nabídce aktivizačních činností a podle svých schopností se do nich aktivně zapojuje,
- uživatel, ke kterému se přistupuje s úctou a respektem k jeho lidské důstojnosti, sociálnímu, duševnímu a tělesnému stavu,

- uživatel, který udržuje kontakt se svými rodinnými příslušníky, dalšími blízkými a přáteli,
- uživatel, který se cítí v domově bezpečně a má možnost se se svými problémy a starostmi vždy obrátit na pracovníky domova. (CSP Litoměřice, online, cit. 2023-01-17).

4.1 Rozvoj schopností a dovedností uživatelů v Domově Na Pustaji Křešice

Domov Na Pustaji Křešice je na Litoměřicku jeden z nejvyhledávanějších domovů pro umístění osob se zdravotním postižením, neboť je zaměřen především na rozvoj schopností a možností uživatelů a následné postoupení těchto uživatelů do chráněného či podporovaného bydlení. Domov spolupracuje s mnoha sociálními službami v okolí Litoměřic a společně se zaměřují na osvojování si a zlepšování schopností uživatelů. Díky této spolupráci je uživatel schopen se v kratší době naučit mnoho činností, které jsou potřeba pro plnohodnotnější život, pro život v samostatném, chráněném či podporovaném bydlení nebo pro možnost uplatnění na trhu práce. Uživatelé mají možnost samostatně se naučit cestovat veřejnou hromadnou dopravou, naučit se orientovat v obci Křešice, ale i v Litoměřicích, naučit se samostatně nakupovat, hospodařit si se svými financemi, se svými osobními věcmi, naučit se uvařit jednoduchá jídla, nacvičují běžné denní činnosti jako je úklid pokojů, vytírání pokojů, vysávání kobereců, udržování koupelny a WC v čistotě, praní a žehlení oblečení, mytí, utírání a úklid nádobí, mytí oken apod.

Nácviky jsou s uživateli prováděny postupně, vždy podle schopností a možností uživatele. Nejprve je s uživatelem vždy domluveno, jakou činnost se chce naučit, kam by rád postoupil. Tato činnost je poté potřeba rozdělit do několika časových úseků:

- zjištění momentálních schopností uživatele v dané činnosti
- předvedení pracovníkem, jak se činnost dělá správně a případně, k jakému riziku by mohlo dojít, pokud by se správně činnost nedělala a nedodržovala by se bezpečnost při práci
- vykonávání činnosti uživatelem s podporou pracovníka
- vykonávání činnosti uživatelem pod dohledem pracovníka

- vykonávání činnosti uživatelem, pracovník namátkově ověřuje, zda uživatel vše zvládá a zda dodržuje správný postup a bezpečnost při práci
- uživatel zvládá činnost samostatně

Když uživatel činnost zvládne vykonávat již samostatně, je s ním naplánována další činnost, kterou by se mohl zvládnout naučit. U některých uživatelů, většinou u těch, kteří mají jen lehké mentální postižení, se dá trénovat několik činností najednou. Je třeba ke každému uživateli přistupovat individuálně, plánovat mu nácviky činností tak, aby ho nijak nepřetěžovaly, aby nebyl z neúspěchu demotivován. Se sociální službou, kterou uživatel navštěvuje mimo domov, nebo i s rodinnými příslušníky, které uživatelé navštěvují, je vždy domlouváno, na jakých činnostech se v domově pracuje, aby tyto nácviky byly dodržovány i mimo domov.

Pokud uživatel zvládá většinu činností samostatně nebo s minimální podporou pracovníka, je možné požádat o postoupení do chráněného či podporovaného bydlení. Tuto možnost si uživatel zkouší postupně. Je domluven několikrát pobyt na dva až tři dny, poté na týden, na 14 dní, a pokud vše uživatel zvládá a má zájem do chráněného bydlení, po vyzkoušení delšího pobytu, opravdu nastoupit, je sjednána nová Smlouva o poskytnutí sociální služby v chráněném bydlení a uživatel v pobytové službě Domov Na Pustaji Křešice pobyt ukončuje. Po vzájemné dohodě mezi domovem a chráněným bydlením je vždy ještě tři měsíce, tzv. adaptační doba, kdy je uživateli v domově jeho místo stále drženo pro možnost návratu, pokud by adaptaci v chráněném bydlení uživatel nezvládl. Pokud nezvládne, vrací se do domova a dle jeho zájmu se pokračuje v nácvicích. Pokud zvládá a chce v chráněném bydlení zůstat, je volné místo v domově nabídnuto žadateli.

4.2 Postoupení do navazující pobytové sociální služby

Aby uživatel mohl postoupit do další pobytové sociální služby, jako je chráněné či podporované bydlení, kde je potřeba více samostatnosti, musí zvládat samostatně, nebo s minimální podporou, tyto úkony:

- péče o vlastní osobu a osobní prostor – oblékání, svlékání, výběr vhodného oblečení, úklid osobních věcí a oblečení do skříně, udržovat pořádek ve skříně i na pokoji, ustlat, povléci lůžkoviny,

- umět se samostatně najíst, připravit si snídani, studenou večeři, zvládat asistovat při přípravě teplých jídel, uvařit si čaj, kávu, umět manipulovat s elektrospotřebiči, hospodařit s potravinami, spolupracovat při sepisování potřebného nákupu na vaření, umět umýt, utřít a uklidit nádobí na místa,
- zvládat samostatně ranní a večerní hygienu, zvládat si samostatně vyčistit chrup, zvládat samostatně nebo alespoň s malou pomocí, celkovou hygienu včetně mytí vlasů, samostatně používat WC,
- umět alespoň základní činnosti týkající se praní a žehlení, péči o koupelnu, WC,
- zvládat samostatně nebo s menší podporou finanční gramotnost, umět si naplánovat nákup, zaplatit nákup a přepočítat si vrácenou částku, orientovat se v cenách zboží, hospodařit s přidělenými financemi, vědět, že je potřeba prvotně zaplatit nájem, energie a ostatní poplatky, teprve zbytek financí je na ostatní potřeby,
- orientovat se v okolí, umět komunikovat, vyjádřit se, snažit se začlenit do společnosti, respektovat spolubydlící i asistenty, spolupracovat při rozdělení činností potřebných ve společných prostorech, znát a dodržovat nastavená pravidla,
- zapojovat se do nabízených aktivit, spolupracovat s dalšími sociálními službami, docházet do sociálně terapeutických dílen, sociálních rehabilitací nebo do podporovaného zaměstnávání, mít snahu vést plnohodnotný život, včetně začlenění do pracovního procesu.

K tomu, aby tyto uvedené úkony zvládal uživatel co nejlépe mu pomáhá individuální plán a plán péče, který je podmínkou každé sociální služby a který pomáhá uživateli zlepšovat nebo alespoň udržovat jeho dosavadní schopnosti a dovednosti. Vždy je zpracován dle zájmu, potřeb, možností a schopností uživatele.

4.3 Plán péče a individuální plán uživatelů pobytových sociálních služeb

V pobytových sociálních službách je uživatel umístěn dle Smlouvy o poskytnutí služby sociální péče, která je sepsána dle zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách. Uživateli je zde poskytováno ubytování, strava, aktivizační činnosti a většinou i běžná zdravotní

péče. Vše, co uživatel od sociální služby požaduje a potřebuje, je sjednáno již při nástupu do služby. Každý uživatel v pobytové sociální službě má vytvořen plán péče a individuální plán. To je základ pobytové sociální služby. Individuální plán i plán péče je zhotoven na každého jedince individuálně, neboť každý má jiné potřeby, jiné schopnosti, dovednosti a zájmy.

Plán péče

V plánu péče jsou obsaženy všechny běžné denní činnosti a další činnosti, které uživatel samostatně nezvládá a potřebuje k nim pomoc nebo podporu pracovníka. Některé činnosti uživatel zvládá, ale potřebuje alespoň od pracovníka připomenutí a ověření, že činnost byla uživatelem vykonána. Tyto činnosti, ve kterých pracovník uživatele nějakým způsobem podpořil, jsou uživatelům načítány do programu a na konci měsíce vyhodnoceny. Většina sociálních služeb dnes pracuje v programu Cygnus, kde jsou poskytované činnosti evidovány v oblasti Realizaci péče. Zhruba jednou za rok dochází ke kontrole, kolik podpory uživatel potřebuje. Pokud se zdravotní stav uživatele, jeho schopnosti a dovednosti změní, např. po nemoci, dochází ke změně plánu péče a zažádání o navýšení příspěvku na péči. Z toho vyplývá, že podle toho, kolik pomoci uživatel od sociální služby potřebuje, je poskytován uživateli příspěvek na péči. Čím více péče potřebuje, tím vyšší příspěvek. Při posuzování výše příspěvku na péči se posuzuje deset základních životních potřeb: mobilita, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby, péče o zdraví, osobní aktivity, péče o domácnost.

Příspěvek na péči

V České republice jsou uživatelům poskytovány čtyři stupně příspěvku na péči, podle toho, kolik uživatel nezvládne samostatně základních životních potřeb. Dalším kritériem je věk uživatele. Stupeň závislosti je rozdílný u osob do 18 let a osob nad 18 let. Dále je také Příspěvek na péči poskytován dle toho, zda je uživatel v pobytové sociální službě nebo žije v domácím prostředí a starají se o něho rodinní příslušníci.

Stupeň závislosti u osob do 18 let:

- I. stupeň závislosti – tři nezvládané základní životní potřeby
- II. stupeň závislosti – čtyři nebo pět nezvládaných základních životních potřeb

- III. stupeň závislosti – šest nebo sedm nezvládaných základních životních potřeb
- IV. stupeň závislosti – osm nebo devět nezvládaných zákl. životních potřeb

Stupeň závislosti u osob nad 18 let:

- I. stupeň závislosti - tři nebo čtyři nezvládané základní životní potřeby
- II. stupeň závislosti – pět nebo šest nezvládaných základních životních potřeb
- III. stupeň závislosti – sedm nebo osm nezvládaných základních životních potřeb
- IV. stupeň závislosti – devět nebo deset nezvládaných zákl. životních potřeb

(Úřad práce ČR, online, cit. 2023-01-17).

Výše měsíčního příspěvku na péči v roce 2022:

Stupeň závislosti	do 18 let	Nad 18 let
I. stupeň závislosti	3 300 Kč	800 Kč
II. stupeň závislosti	6 600 Kč	4 400 Kč
III. stupeň závislosti	13 900 Kč	12 800 Kč
IV. stupeň závislosti	19 200 Kč	19 200 Kč

Zdroj: (Úřad práce ČR, online, cit. 2023-01-14).

Individuální plán

Jak je již psáno v předešlé kapitole je individuální plán uživatele základem každé sociální služby.

„Individuální plánování – zákonem o sociálních službách nařízený proces. Poskytovatelé sociálních služeb jsou povinni plánovat poskytování sociální služby každému klientovi. Rovněž jsou poskytovatelé povinni hodnotit u každého klienta, zda a jak mu bylo poskytování sociální služby užitečné. Individuálním plánování můžeme rovněž rozumět proces přemýšlení pracovníků sociální služby o jejich klientech a o tom, jak by jim mohlo být užiteční.“ (Individuální plánování v sociálních službách, online, cit. 2023-01-24).

Při tvorbě individuálního plánu se vždy přihlíží k zájmům, cílům, potřebám, možnostem a schopnostem uživatele. Je to spolupráce uživatele s klíčovým pracovníkem, sociálním

pracovníkem, ostatními členy pracovního týmu, rodinou, často i navazující sociální službou. Individuální plán vychází vždy z nepříznivé sociální situace uživatele. Jedná se o činnost, kterou uživatel sám nezvládá, ve které potřebuje pomoci, ale je zároveň schopen spolupracovat na tom, že je možné se v této činnosti zlepšit nebo se jí naučit tak, kdy nebude potřeba pomoc druhé osoby. Někdy je individuální plán nastaven na přání uživatele, které se mu nikdy nesplnilo a byl by rád za jeho realizaci.

Individuální plánování má několik fází:

- rozhovor s uživatelem, jaký cíl by si představoval splnit, co by chtěl zvládnout, v čem se zlepšit,
- pozorování uživatele, aby se zjistilo, kolik podpory potřebuje nyní při naplánované činnosti,
- ujasnění si daného cíle, domluvení si potřebného času na zvládnutí cíle,
- rozdělení postupného zvládnutí cíle do kroků, časově ohraničeno,
- plnění individuálního plánu dle kroků, pravidelné hodnocení,
- závěrečné zhodnocení naplánovaného cíle (splněno x nesplněno), zda se bude v individuálním plánu pokračovat nebo bude ukončen a vytvořen nový.

„Zákon o individuálním plánování říká, že při poskytování sociální služby musí být zachována lidská důstojnost osob a že na jejich potřeby má být reagováno tak, aby služby své klienty aktivizovaly a podporovaly jejich samostatnost tak, aby se neprohlubovala jejich nepříznivá sociální situace a posilovalo se jejich sociální začleňování. Služba musí být poskytována kvalitně a v souladu s lidskými právy a základními svobodami osob.

Poskytovatelům sociálních služeb je zákonem o sociálních službách uložena povinnost v § 88 písmene f plánovat průběh poskytování sociální služby podle osobních cílů, potřeb a schopností osob, kterým poskytují sociální služby, vést písemné individuální záznamy o průběhu poskytování služby a průběh služby hodnotit.“ (APSS ČR, 2020, s. 80).

Individuální plán je většinou u osob s mentálním postižením v pobytové službě zaměřen na zlepšení se v běžných denních činnostech, na nácvicích úklidu prádla, úklidu pokoje

a osobních věcí, zkvalitnění osobní hygieny, ale také na orientaci v čase, prostoru nebo zlepšení se ve finanční gramotnosti. Některé sociální služby v tomto směru spolupracují s dalšími sociálními službami, jako je sociální rehabilitace, centra duševního zdraví, sociálně terapeutické dílny, nebo také speciálními vzdělávacími centry.

Tyto služby jsou zaměřeny na vzdělávání osob s mentálním postižením a s poruchami chování v určitých oblastech. Některé služby se zaměřují na běžné denní nácviky, díky kterým je možné postoupit do samostatného bydlení. Sem spadají činnosti jako je vaření, úklid, praní, žehlení nebo nakupování. Je potřeba, aby se zde uživatel naučil orientovat se také v prostoru, ve financích, v platbách za energie, za nájem, za potraviny a oblečení. Některé služby nabízejí i nácviky přímo pro získání zaměstnání. Mají možnost spolupracovat s uživateli tak, aby po úspěšném zvládnutí mohl uživatel najít uplatnění na trhu práce. Touto možností dostává uživatel sociální služby impuls k tomu, že může zvládnout nejen se uplatnit na trhu práce, ale také zvládnout samostatné bydlení.

5 SOCIÁLNÍ SLUŽBY, KTERÉ NAVŠTĚVUJÍ UŽIVATELE DOMOVA NA PUSTAJI KŘEŠICE

V litoměřickém okrese existuje několik institucí, které se vzděláváním dospělých osob s mentálním postižením a různými poruchami chování zabývají a s pobytovými službami spolupracují. Jedná se například o Sociálně terapeutické dílny Cestou integrace Litoměřice, Sociálně terapeutické dílny Naděje Litoměřice, Sociálně terapeutické dílny Diakonie Terežín, Sociální rehabilitace Diakonie Litoměřice, Fokus Labe Litoměřice nebo Euroinstitut – vzděláváním proti handicapu. Tyto služby pravidelně navštěvují uživatelé Domova Na Pustaji Křešice a vzájemně spolupracují.

Sociálně terapeutické dílny Cestou Integrace Litoměřice

„Posláním CSP Litoměřice STD Cestou integrace je podpořit uživatele v co nejsamostatnějším životě v běžném sociálním prostředí a poskytnout individualizovanou podporu rozvoje pracovních, sociálních a motorických schopností vedoucích uživatele ke zvýšení šance na nalezení uplatnění na volném či chráněném trhu práce. Je určena pro osoby s mentálním postižením od 18 do 64 let.

Cílem je:

- *samostatnost uživatele*
- *zařazení uživatele na volný trh práce,*
- *individualizovaná podpora rozvoje pracovních návyků (zařazení na volný trh práce, podpora samostatnosti uživatele, podpora v pravidelné docházce, podpora v samostatné práci na zadaném úkolu, podpora v dokončení práce a jejím zhodnocení),*
- *individualizovaná podpora rozvoje sociálních dovedností (podpora ve snaze požádat o pomoc, podpora samostatnosti ve stravování, informovat a podporovat účast na akcích vhodných dané skupině, podpora přirozených vazeb s okolím a s vrstevníky),*
- *individualizovaná podpora rozvoje manuálních dovedností (udržení a rozvoj manuální zručnosti, nácvik nových manuálních dovedností),*

- *informovat širší veřejnost o možnostech pracovního uplatnění lidí s mentálním a kombinovaným postižením.*“

(STD Cestou integrace Litoměřice, online, cit. 2023-01-14).

Sociálně terapeutické dílny Naděje Litoměřice

„Umožňuje lidem s mentálním postižením získat nové dovednosti, učit se spolupráci, pomáhá posílit jejich sebedůvěru, vědomí odpovědnosti a podle možností je připravuje na otevřený trh práce. Je určena pro osoby s mentálním a kombinovaným postižením ve věku 18 až 66 let, kteří vlivem snížené soběstačnosti nejsou umístitelní na otevřeném ani chráněném trhu práce.

Nabízí sociálně pracovní rehabilitaci v tvůrčí dílně, kde mají klienti možnost uplatnit a zdokonalit své schopnosti a dovednosti při výrobě košíků, kobereců, svíček, mýdel a šperků. Dále nabízí zahradní a šicí program a nácvik úklidových dovedností. Pro vytváření kontaktů se společenským prostředím organizují výlety a společné akce.“

(Sociálně terapeutická dílna, online, cit. 2023-01-20).

Sociálně terapeutické dílny Diakonie Terežín

„Určena pro osoby s lehkým až středně těžkým mentálním postižením nebo zdravotním postižením ve věku od 16 do 64 let, kteří chtějí pracovat, ale nemají pro to dostatečné sociální a pracovní schopnosti, zkušenosti a návyky. Nabízí možnost si vše potřebné natrénovat a získat tak větší možnost najít si zaměstnání. Úzce spolupracují s chráněným pracovištěm Restaurace Klobouk, které se nachází ve stejné budově.

Základní činnosti Sociálně terapeutických dílen Terežín:

- *pomoc při osobní hygieně nebo poskytnutí podmínek pro osobní hygienu*
- *poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy*
- *nácvik dovedností pro zvládnání péče o vlastní osobu, soběstačnosti a dalších činností vedoucích k sociálnímu začlenění*
- *podpora vytváření a zdokonalování základních pracovních návyků a dovedností*
- *základní sociální poradenství*“
- (Sociálně terapeutická dílna, online, cit. 2023-01-24).

Sociální rehabilitace Diakonie Litoměřice

„Určena lidem se zdravotním, tělesným, mentálním, kombinovaným postižením a chronickým duševním onemocněním, ve věku 18 – 64 let, kteří potřebují podporu při získávání a zvyšování dovedností pro samostatný život a při začleňování do společnosti.

Služba nabízí tyto základní činnosti:

- *nácvik dovedností pro zvládnání péče o vlastní osobu, soběstačnosti a dalších činností vedoucích k sociálnímu začlenění,*
- *zprostředkování kontaktu se společenským prostředím,*
- *výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti,*
- *pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí,*
- *základní sociální poradenství.“*

(Sociální rehabilitace, online, cit. 2023-01-24).

Fokus Labe Litoměřice

„Sociální služba je poskytována osobám s duševním onemocněním z okruhu psychóz, jako jsou například schizofrenie, bipolární porucha a hraniční stavy. Terénní forma je poskytována dle potřeb uživatelů ve městech Litoměřice, Lovosice a Roudnice nad Labem, včetně jejich spádových obcí. Služba je poskytována osobám od 18 let do 80 let.“ (Fokus Labe, online, cit. 2023-01-24).

Euroinstitut – vzděláváním proti handicapu

„Se specializuje na vzdělávání žáků s kombinovaným postižením (kombinace různých druhů, forem a stupňů postižení, např. kombinace mentálního a tělesného či mentálního a smyslového postižení). Jejich žáky a učni nejsou děti, ale jedinci širokého věkového spektra od mladých lidí po žáky ve středním věku, převážně klienti domovů pro osoby se zdravotním postižením (DOZP) a domovů se zvláštním režimem (DZR) a chráněných bydlení (CHB). Registrovanou doplňkovou činností školské právnické osoby Střední škola Euroinstitut je také ucelená rehabilitace a léčebná pedagogika.

Vzdělávání je poskytováno v učebních oborech kategorie E a praktické škole. Ve všech případech se klade důraz na praktickou výuku. Jde o obory:

- *provozní služby zaměřené na úklid a výpomoc*
- *praktická škola jednoletá*
- *praktická škola dvouletá*
- *pečovatelské služby*
- *zednické práce*
- *stavební práce*
- *zpracovatelství přírodních pletiv (košíkářství a kartáčnictví)“*

(Euroinstitut, online, cit. 2022-12-28).

Uživatelé zmíněných sociálních služeb využívají zejména proto, protože se chtějí v životě posunout někam dále. Nechtějí strávit celý život pouze v jednom zařízení pobytové sociální služby, dodržovat zde jejich pravidla, jejich pobytový řád. Mají snahu se naučit vše potřebné proto, aby mohli odejít žít do bytů, kde by se zvládli o sebe postarat co nejvíce samostatně. Neformálně se vzdělávají v nácvicích běžných denních činností, dodržování hygienických návyků, dodržování společenských pravidel, ale také se učí hospodařit s financemi, z nichž je potřeba uhradit ubytování, stravu a běžné osobní výdaje. V některých sociálních službách se zaměřují na sepsání životopisů, motivačních dopisů, vyhledávání vhodných pracovních pozic, nácviků činností potřebných pro tyto pozice, ale také na dodržování pravidelné docházky do zaměstnání. Mnoho zaměstnavatelů dnes nabízí pracovní místa, která mohou být těmito lidmi obsazena. Jedná se o tzv. podporované zaměstnávání. Většinou se jedná o úklid v hotelích a penzionech, úklid společných prostorů v panelákových domech, úklid pod městem či obcemi, obsluhy v kavárně, čajovně, pomocné práce v kuchyni apod.

„Podporované zaměstnávání je pružný systém podpory na cestě k zaměstnání v integrovaném prostředí. Podpora je poskytován jak jedinci s postižením, tak jeho zaměstnavateli, případně i rodině a okolí jedince s postižením. Velkým přínosem tohoto podpůrného systému je nejen zácvik a podpora samotného pracovníka, ale především optimální koordinace zájmů, potřeb, schopností, dovedností a vloh pracovníka s potenciálními požadavky zaměstnavatele. Podporované zaměstnávání je efektivní i proto, že pracovník se zacvičuje přímo na pracovišti a profesní příprava tak probíhá už zcela konkrétně až po vlastním nástupu do práce. Kromě

pracovníka zácvičku probíhá i nácvik sociálních dovedností potřebný pro úspěšný kontakt se zaměstnavatelem a se spolupracovníky.“ (O. Krejčířová, Z. Kozáková, 2013, s. 72).

Je patrné, že u většiny osob s mentálním postižením jednoduchá pracovní činnost smysluplně naplňuje jejich volný čas. Tito lidé se poté cítí pro společnost důležití a pod správným vedením a s potřebnou podporou se dokáží naučit mnoha dovednostem a schopnostem. Je důležité si uvědomit, že nezáleží pouze na intelektových schopnostech, ale především na motivaci, osobnostních vlastnostech a sociální adaptaci. Je zjištěno, že osobám s mentálním postižením se lépe pracuje v takovém prostředí, kde se nestřídá velký počet neznámých lidí. Upřednostňují klidné a stálé prostředí, kde mají větší pocit bezpečí a lépe se orientují.

Sociální služby na Litoměřicku s těmito zaměstnavateli úzce spolupracují a vyhledávají vhodné kandidáty na nabízené pracovní pozice. Některým osobám s mentálním postižením trvá zácviček na pracovní pozici krátce, jiným delší čas. Někteří bohužel u nácviku nevydrží a po dohodě se sociální službou nebo se zaměstnavatelem spolupráci ukončí. Pracovat nechtějí, nebaví je to, je to jejich rozhodnutí, jejich volba, místo je uvolněno někomu jinému. Jiní, pokud je práce zaujme a jsou motivováni, u zaměstnání vydrží, pravidelně docházejí, spolupracují a náplň pracovní pozice zvládají. Vědí, že jim tato práce přináší nejen potěšení, kontakt se společností, ale také jistotu financí, za které si poté mohou koupit něco, co by si jinak zakoupit nemohli. Často hodně záleží na motivaci i ze strany rodiny, opatrovníka či pobytové sociální služby, kde je momentálně umístěn.

5.1 Vzdělávání a nácviky běžných denních činností uživatelů Domova Na Pustaji Křešice

Uživatelé z Domova Na Pustaji Křešice navštěvují všechny zmíněné sociální služby. U některých uživatelů je vidět mírný posun, někteří navštěvují těchto služeb i několik, protože mají velký zájem o nácviky, vzdělávání, získání vhodné pracovní pozice, mají zájem o umístění do chráněného nebo podporovaného bydlení. Celkem z Domova Na Pustaji dojíždí do těchto služeb 28 uživatelů z celkového počtu

43 uživatelů domova. Převážná část dojíždí do Sociálně terapeutických dílen, kde se zapojují do zhotovování výrobků z keramiky, šití výrobků, vyšívání, výroby svíček, výroby ze dřeva apod. Nejedná se tedy o pravidelné nácviky, o vzdělávání, ale o socializaci těchto uživatelů do společnosti. Přesně 8 uživatelů se zaměřuje na pravidelné nácviky a vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti, práce na počítači, jak sepsat životopis pro získání zaměstnání, jak sepsat motivační dopis, nácviky pravidelné docházky do sociální služby, dojíždění městskou hromadnou dopravou, ale také nácviky činností, které budou využity při možném zaměstnání. Pět uživatelům domova již byla nabídnuta spolupráce s případným zaměstnavatelem. Provádějí nyní nácvik přímo pro danou pozici. Jedná se o obsluhu v Čajovně, obsluhu v Palačinkárně, pomocné práce v kuchyni, pomocné práce v péči o koně, úklid společných prostor v panelovém domě. Dva uživatelé domova si v tomto roce vyzkoušeli chráněné bydlení. Bohužel oba dva byli po třech měsících, kdy probíhal adaptační proces, navraceni zpět do domova. Důvodem byla jejich nespolečná spolupráce, nezvládnutí větší samostatnosti, nedodržování nastavených pravidel, nechť se zapojují do běžných denních činností, jako bylo praní, žehlení, vaření i úklid společných prostorů. Nezvládali hospodařit s týdenním kapesným na stravování, nakupovat potřebné suroviny k vaření apod. Své finance utráceli za tolik nepotřebné věci. Z tohoto důvodu, po domluvě s nimi a s opatrovníky, byla smlouva ukončena a uživatelé byty opustili. Nyní je rozhodnutí na nich, zda se znovu zapojí do nácviků a vzdělávání, aby se jejich schopnosti zlepšily, nebo zda chtějí zůstat v domově. I přes tento neúspěch jim nejsou další možnosti uzavřeny, mohou se vzdělávat a zlepšovat nadále. Proto tyto služby existují, proto tyto možnosti nabízejí. Vždy je to na vzájemné spolupráci a domluvě mezi sociálními službami, opatrovníkem a uživatelem těchto služeb.

6 PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část bakalářské práce je zaměřena na kvantitativní výzkumné šetření. Budou sepsány případová studie pěti informantů Domova Na Pustaji Křešice, včetně prognózy. Následně bylo stanoveno deset otázek, které budou uživatelům položeny v rámci řízeného rozhovoru. Rozhovor bude s jejich souhlasem nahráván a poté budou odpovědi zpracovány.

6.1 Cíl práce

Praktická část bude směřovat ke zjištění, zda vzdělávání osob s mentálním postižením žijících v Domově Na Pustaji Křešice a provádění pravidelných nácviků běžných denních činností, má význam pro tyto osoby. Jestli je možné jejich schopnosti a dovednosti zvýšit, něco je naučit a posílit tak jejich kompetence. Zda jsou schopni se vše naučit v takové míře, aby mohli žít v chráněném nebo podporovaném bydlení, nebo se uplatnit na trhu práce. Jestli mají zájem o nácviky nebo zda chtějí pracovat. Součástí bude případová studie a stanovené výzkumné otázky.

1. Mohou uživatelé pobytové sociální služby zvýšit své schopnosti a dovednosti do takové míry, aby zvládli žít samostatněji?
2. Mají uživatelé pobytové sociální služby zájem o tyto nácviky a o samostatnější život?
3. Je uživatelům pobytové sociální služby nabízeno na Litoměřicku dostatečné množství navazujících služeb?

6.2 Kvalitativní výzkumné šetření

Někteří chápou kvalitativní výzkum jako doplněk výzkumu kvantitativního, jiní ho chápou jako protipól. Pravdou je, že si v dnešní době kvalitativní výzkum již získal rovnocenné postavení jako jiné druhy výzkumu. Zatím neexistuje jediný uznávaný způsob, jak tento výzkum dělat.

„Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění, založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje

o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“(Hendl, 2005, s. 50).

Kvalitativní výzkum, stejně, jako kterýkoliv jiný výzkum, má své přednosti a nevýhody.

<i>Přednosti kvalitativního výzkumu</i>	<i>Nevýhody kvalitativního výzkumu</i>
<ul style="list-style-type: none"> • <i>Získává podrobný popis a vzhled při zkoumání jedince, skupiny, události, fenoménu.</i> • <i>Zkoumá fenomén v přirozeném prostředí.</i> • <i>Umožňuje studovat procesy.</i> • <i>Umožňuje navrhopvat teorie.</i> • <i>Dobře reaguje na místní situace a podmínky.</i> • <i>Hledá lokální příčinné souvislosti.</i> • <i>Pomáhá při počáteční exploraci fenoménů.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Získaná znalost nemusí být zobecnitelná na populaci a do jiného prostředí.</i> • <i>Je těžké provádět kvantitativní predikce.</i> • <i>Je obtížnější testovat hypotézy a teorie.</i> • <i>Analýza dat i jejich sběr jsou často časově náročné etapy.</i> • <i>Výsledky jsou snadněji ovlivněny výzkumníkem a jeho osobními preferencemi.</i>

Zdroj: (Hendl, 2005, s. 52)

Používanými metodami kvalitativního výzkumu je pozorování, zkoumání textů a dokumentů, rozhovory, audio a videozáznamy.

V této bakalářské práci je použita metoda pozorování a případová studie s polostrukturovanými rozhovory s pěti uživateli domova.

Případová studie:

- **Osobní případová studie** – zaměřena na jednu osobu, její minulost, nepříznivou sociální situaci, Většinou jde o zachycení celého života.
- **Studie komunity** – zkoumá se jedna nebo i více komunit, které mohou mít nebo ani nemusí něco společného. Většinou jsou to komunity ve městě.
- **Studium sociálních skupin** – jedná se o malé skupiny jako je rodina, nebo velké skupiny např. pracovní skupiny, zájmové skupiny apod. Zkoumají se vztahy mezi nimi.

- Studium organizací a institucí – zkoumají se vztahy, reakce na změny, adaptace ve školách, firmách, kulturních organizacích apod.
- Zkoumání událostí, rolí a vztahů – zaměření na určitou událost např. vztah mezi žákem a učitelem, konflikt rolí, stereotyp, adaptace.

Případová studie je zaměřena na detailní získávání informací jednoho nebo několika případů. Sbírá se velké množství informací a dat, zachycuje se složitost případu a popisuje se jejich kompletní vztah. (Hendl, 2005, s. 104-105)

Polostrukturovaný rozhovor

Polostrukturovaný rozhovor je soubor připravených otevřených otázek, které jsou pečlivě formulované. Na tyto otázky respondenti odpovídají. Základem tohoto rozhovoru je co nejvíce minimalizovat efekt tazatele na kvalitu rozhovoru. Struktura informací je dána dle pokládaných otázek. Tento typ rozhovorů se používá většinou, když je méně času na provedení rozhovoru nebo, když jde o vstupní nebo závěrečný rozhovor v nějakém programu a je potřeba odpovědi srovnat. (Hendl, 2005, s. 173)

Charakteristika respondentů

Základní soubor: osoby s lehkým a středně těžkým mentálním postižením

Výběrový soubor: 5 případových studií osob s lehkým nebo středně těžkým postižením,
5 polostrukturovaných rozhovorů.

Místo výzkumného šetření: Domov Na Pustaji Křešice

Popis výzkumného šetření: bylo osloveno pět uživatelů z Domova Na Pustaji, kteří souhlasili se spoluprací při zhotovení bakalářské práce. Souhlasili s nahlédnutím do osobní dokumentace, se zpracováním osobních údajů a s nahráváním jejich odpovědí při polostrukturovaném rozhovoru.

6.3 Případová studie

Případová studie je metoda kvalitativního výzkumu. Jedná se o detailní popis případu nebo také sociologickou analýzu či monografii. Popisuje se v ní objekt samotný, jeho schopnosti, dovednosti, vývoj a chování ve společnosti nebo v určitých situacích. Kombinuje se zde pozorování daného objektu s informacemi z dokumentace

a z rozhovoru. Kvalitativní výzkum je zaměřen na hlubší porozumění výzkumného objektu.

V této případové studii bude vybráno pět uživatelů Domova Na Pustaji Křešice, se kterými jsou pravidelně prováděny nácviky, nebo byly prováděny nácviky, na možnost postoupení do chráněného či podporovaného bydlení, nebo mají zájem se zařadit mezi žadatele o pracovní místo v podporovaném zaměstnávání. Bude popsán životní příběh uživatele, co zvládl před nácviky, co se během nácviků naučil a jaká je možnost uplatnění uživatele na trhu práce nebo, zda je schopen života v chráněném bydlení. Každému z těchto uživatelů budou položeny stejné výzkumné otázky. V závěru případové studie dojde k vyhodnocení odpovědí.

Případová studie č.1

Karel, 32 let

Narozen v Duchcově, svobodný, bezdětný, má základní vzdělání, umí číst i psát, nedokončil studium na Středním odborném učilišti obor kuchař – číšník.

Žil v nejprve jen s matkou do věku 3 let v Oseku u Duchcova, poté se matka vdala a společně žili v Ústí nad Labem do jeho věku 15 let. Po nějaké době se přestěhovali do obce Telnice. V dubnu 2016 se matka odstěhovala do Krupky a v srpnu 2018 se rozvedla. Otčím stále bydlí v Telnici, matka v Krupce. Dle Usnesení OS v Ústí nad Labem zjištěno, že má mladšího bratra Tomáše, který by měl být ještě nezletilý či těsně po zletilosti. Dle sdělení opatrovníka bydlí nyní mladší bratr s otcem v Telnici. Karel podstoupil 12 hospitalizací v Psychiatrické nemocnici Horní Beřkovice. První v roce 2010, kdy matka uváděla, že je nezvladatelný a agresivní, spojil se s partou, se kterou kradli, pili alkohol a brali různé drogy. Na dlouhodobou hospitalizaci nastoupil do Psychiatrické nemocnice Horní Beřkovice v srpnu 2015, kdy bylo evidentní, že je závislý na návykových látkách.. Hospitalizace byla přerušena na 14 dní v roce 2016, kdy byl na zkoušku umístěn do Psychiatrické nemocnice v Bílé Vodě. Zde mu pobyt nevyhovoval, byl tedy umístěn opětovně do Horních Beřkovic. V roce 2010 byl soudem zbaven svéprávnosti a opatrovníkem ustanovena matka. Ta však dlouhodobě neplnila svou funkci opatrovníka, zpronevěřovala finanční prostředky svého syna a odmítala umístění Karla do jiného zařízení než do Psychiatrické nemocnice. Dle

sdělení Psychiatrické nemocnice Horní Beřkovice byl pobyt Tomáše již azylového charakteru, žádné problematické chování se u něj nevyskytovalo.

Dle sociální pracovnice Psychiatrické nemocnice Horní Beřkovice, měl Karel problémy se snadnou zmanipulovatelností, kdy se stal aktérem několika krádeží, byl podmíněčně odsouzen. V současné době se osvědčil a podmíněčný trest ukončen. Z této své životní etapy se ve spisové dokumentaci zmiňuje abúzus alkoholu a návykových látek, v současné době již cca 7 let abstinence.

V roce 2019 soud uznal, že matka není schopna vykonávat roli opatrovníka a stanovil opatrovníkem obec Telnici. Karel, dle Rozsudku okresního soudu, není způsobilý jednat v právních věcech včetně uzavírání smluv, jejich změn a ukončení těchto smluv, disponovat s movitými i nemovitými věcmi včetně správy svého jmění s výjimkou právního jednání v běžných záležitostech každodenního života, kde výše plnění nepřesahuje 500,- Kč. Není způsobilý udělit souhlas s poskytnutím zdravotnických služeb s výjimkou udělení souhlasu s poskytnutím zdravotnickým služeb při běžných ošetřeních, není způsobilý jednat před státními orgány včetně správních úřadů.

V roce 2019, na žádost opatrovníka obce Telnice a po provedeném sociálním šetření v Psychiatrické nemocnici Horní Beřkovice, byl Karel přijat na zkušební dobu do Domova Na Pustaji Křešice. Byl umístěn na oddělení mezi uživatele, u kterých je předpoklad, že by mohli po nácvičích běžných denních činností postoupit dále do chráněného bydlení.

Telefonicky a písemně je Karel v kontaktu s prarodiči a matkou. Matka jej občasně navštěvuje, ale spíše sporadicky. 1x měsíčně jezdí za matkou vlakem do Ústí nad Labem, odkud s ní pak jede údajně do Krupky. Občas navštíví i prarodiče.

Zdraví:

Lehké mentální postižení s minimální poruchou chování, riziko deprese, žloutenka typu C, není schopný samostatně dodržovat léčebný režim.

Bydlení:

Karel bydlí v Domově Na Pustaji Křešice na dvoulůžkovém pokoji, má u sebe klíče od domova, pokoje, své osobní skříně a nočního stolku. Umí s nimi zacházet. Pokoj má

vybaven nábytkem domova, vyzdoben svými osobními předměty. Za podpory personálu udržuje na pokoji pořádek. Umí si pokoj vyvětrat, ustlat i povléknout lůžkoviny.

Stravování:

Nezvládá si samostatně připravit a zajistit stravu. Karel má v domově zajištěnou stravu 5x denně i pitný režim. Jí samostatně příborem.

Hygiena:

Zvládá samostatně osobní hygienu, je potřeba kontrola ze strany personálu, zda hygienu vykonal. Stydí se provádět hygienu před ostatními, vyžaduje soukromí. Na toaletu si dojde samostatně.

Oblékání:

Zvládá si vybrat oblečení dle počasí a akce, obléká se samostatně. Má rád pěkné a značkové oblečení. Úklid osobní skříně provádí s dohledem klíčového pracovníka.

Orientace:

V domově i v obci se orientuje. Zvládá samostatně cestovat do nedalekých měst, zvládá se zorientovat. Je orientovaný časem, místem i osobou.

Dodržování léčebného režimu:

Karel nezvládá dodržovat samostatně léčebný režim. Nezvládne jednoduché ošetření. Tuto oblast zajišťuje personál.

Komunikace:

Karel komunikuje s okolím ostýchavě, je spíše tichý, mluví souvisle ve větách. Na otázku, která je mu nepříjemná, často nechce odpovědět z ostychu a dává si hlavu do dlaní. S ostatními uživateli komunikuje. Je klidný, tichý, společenský a potřebuje dostatečnou podporu personálu k většímu rozvoji své soběstačnosti a upevnění sociálních a životních jistot.

Zapojení do aktivit:

Karel je společenský. Rád se účastní akcí v zařízení i mimo něj. Je kamarádský. Je velmi přátelský i k personálu. Ve volném čase rád sleduje televizi, poslouchá hudbu, hraje stolní hry a velmi rád a ochotně pomáhá personálu.

Nácviky na Chráněné bydlení:

Na začátku roku 2021 Karel přišel sám s tím, že by chtěl provádět častěji a intenzivněji nácviky na chráněné bydlení. Rád by si pobyt v chráněném bydlení vyzkoušel a byl by rád, po uvolnění místa, do této sociální služby přestoupil. Opatrovník s nácviky i možným postupem do chráněného bydlení souhlasil.

S Karlem byly prováděny nácviky běžných denních činností. Trénoval pravidelně praní, včetně třídění prádla a obsluhy pračky, žehlení, vaření, finanční gramotnost, sepisování seznamu na vaření a nákup potřeb pro domácnost, prováděny pravidelně nákupy, kdy se učil hospodařit s přidělenými financemi, učil se udržovat pořádek na pokoji a na koupelně a toaletách. Nácviky byly rozloženy postupně na celý týden. Z pozorování bylo patrné, že Karla tyto nácviky baví a má radost z úspěchu. Samozřejmě přišly chvíle, kdy si nebyl jist, zda vše zvládne a jestli chce v nácvicích pokračovat. Pracovníci ho však vždy namotivovali ke spolupráci, aby takto mladý člověk nemusel strávit celý život v pobytové službě, ale mohl žít samostatněji. Karel spolupracoval, v nácvicích se zlepšoval.

Nastal čas vyzkoušet si pobyt v chráněném bydlení. Byl domluven pobyt v bytě, kde žili již dva uživatelé a měli zde jeden volný pokoj. Pokoj, kam by mohl být Karel umístěn. Karel svůj první pobyt v chráněném bydlení absolvoval na dva dny. Odjel ráno do bytu. Zde s pracovníci si prohlédl byt, seznámil se se spolubydlícími, šli společně nakoupit na vaření, uvařili si oběd, kávu, chvíli poseděli a potom uklidili co bylo třeba. Odpoledne sledovali televizi. Pracovnice odešla. Večer si sami připravili večeři, uklidili po večeři, vykonali hygienu a sledovali večerní program v televizi. Ráno se Karel s ostatními nasnídal, zapojil se opět do úklidu a do vaření. V odpoledních hodinách se navrátil do Domova Na Pustaji. Dle informací, od sloužící pracovnice chráněného bydlení, Karel vše zvládl. Takto nácviky probíhaly několikrát. Čas pobytů se prodlužoval na tři dny, na týden, na 14 dní. Karel pobyty zvládal.

Přestup do chráněného bydlení:

Přišel den, kdy došlo k domluvě, že Karel nastoupí od 1.3.2022 oficiálně do chráněného bydlení. Bude ukončena Smlouva o poskytování sociální služby v pobytové službě v Domově Na Pustaji Křešice a zhotovena nová v chráněném bydlení Litoměřice. Bude

žít v panelovém domě v bytě 3+1 s balkónem, kde si Karel pobyt již několikrát úspěšně vyzkoušel. Bude mít vlastní pokoj a o společné prostory se dělit se spolubydlíci.

Bohužel k nástupu Karla do chráněného bydlení nedošlo. Tři dny před nástupem se jeho zdravotní stav po psychické stránce změnil. Dostal se do fáze, kdy začal bezdůvodně ubližovat spolubydlíci v domově, napadal zaměstnance, ničil majetek domova, požadoval příjezd opatrovníka, ukončení Smlouvy v domově a následné umístění do Psychiatrické nemocnice Horní Beřkovic. Nereagoval na slova zaměstnanců domova, že pokud se nyní na přestup do chráněného bydlení necítí, že přestoupit nemusí, ale není potřeba ukončovat Smlouva a odcházet do Psychiatrické nemocnice. Bylo mu připomenuto, kolik práce a odhodlání vynaložil, aby mohl žít samostatně, ale i přesto odcházet nemusí, stále je doma Na Pustaji. Nechtěl. Stál si za příjezdem opatrovníka, ukončení Smlouvy v Domově Na Pustaji a odvezení do Psychiatrické nemocnice. Po telefonické domluvě opatrovník okamžitě přijel, Smlouva byla ukončena a Karel byl odvezen. Rok po ukončení Smlouvy o poskytování sociální služby v Domově Na Pustaji Křešice je Karel stále v Psychiatrické nemocnici Horní Beřkovic. Opatrovník mu hledá vhodné umístění, ale Karel nespolupracuje, nemá o jiné umístění zájem. Byl mu nabídnut i návrat do Domova Na Pustaji Křešice. Nemá zájem. Nekomunikuje s rodinou, pouze s opatrovníkem. Údajně si přeje zemřít, již nechce žít. Dodnes není známo, co přesně se stalo, že Karel, který byl tak nadšený z možnosti přestupu do chráněného bydlení a blížícího se dne nástupu, se takto zachoval a v poslední chvíli tuto možnost odmítl.

Prognóza:

Karlovi opatrovník bude nadále shánět bydlení, které by bylo pro něho vyhovující. Karel bude stále náročný, nebude chtít do dalšího zařízení. Bude si trvat na svém, že chce žít sám nebo na ubytovně, po které touží již delší čas. Bohužel, opatrovník s umístěním na ubytovnu nesouhlasí. Ví, že Karel má blízko k lidem závislých na drogách a na alkoholu. Jeho dosavadní styl života v domově mu v kontaktu s těmito lidmi bránil, ale pokud by byl na ubytovně, volný, svobodný, je velice pravděpodobné, že by je opět vyhledal. Proto bude v Psychiatrické nemocnici umístěn tak dlouho, dokud on sám nebude souhlasit s tím, aby byl přijat opět do některé pobytové sociální služby.

Případová studie č.2

Vladimír, 48 let

Narozen v Litoměřicích, svobodný, bezdětný, s vystudovanou střední zemědělskou školou, ukončenou maturitní zkouškou. Přijat na Technickou univerzitu do Liberce. Po nástupu na vysokou školu se u něho projevila vzácná nemoc Wilsonova choroba. Po dlouhodobé hospitalizaci v nemocnici a získaných informacích, že nemoc je nevyлéčitelná a bude se zdravotní stav Vladimíra zhoršovat, bylo studium ukončeno. Vladimír zůstal žít doma v Záhořanech u Litoměřic s rodiči, sestrou a její rodinou. Začal užívat pravidelně léky na tuto nemoc. Jeho zdravotní stav se postupně zhoršoval. Nyní špatně chodí, zpomalené celkové reakce, omezené slovní vyjadřování (zadržává, koktá). Objevily se výkyvy v chování. Neunesl po psychické stránce diagnózu. Začal nejprve slovně a později i fyzicky napadat všechny členy rodiny. Vyhržoval zabitím, ničil majetek rodiny. Přestal užívat medikaci, ostatní členové rodiny se ho začali bát. Dával jim pravidelně najevo, že oni jsou ti, kdo mohou za jeho nemoc, neboť si zjistil, že jde o dědičnou chorobu. Několikrát byla přizvána k incidentu policie, většinou došlo k hospitalizaci v Psychiatrické nemocnici Horní Beřkovice. Takto byl hospitalizován několikrát, vždy na 4 až 6 měsíců.

V roce 2011 byl Vladimír, na žádost rodičů, zbaven způsobilosti k právním úkonům. Opatrovníkem byl stanoven otec. Dle Rozsudku okresního soudu byl omezen ve svéprávnosti tak, že není schopen nakládat s majetkem ani s finanční částkou převyšující částku 2000 Kč měsíčně, není schopen uzavírat žádné smlouvy s hodnotou jednotlivého plnění nad 2000 Kč měsíčně, není schopen obstarávat si své záležitosti týkající se jednání na úradech a soudech, není schopen rozhodovat o vlastní léčbě a o zásahu do své duševní a tělesné integrity, není schopen právně jednat ohledně pořízení pro případ smrti a prohlášení o vydědění, a to v rozsahu nad 2000 Kč.

Vladimír se stále nechtěl smířit se svou nemocí a s omezením ve svéprávnosti. Dožadoval se veškerých práv, po otci vyžadoval všechny finance. Nechtěl přispívat na domácnost, na jídlo. Chtěl všechny finance utrácet za časopisy, CD a DVD. Měl jich již tolik, že je měl uložené po krabicích v pokoji. Nerespektoval rodiče, jejich prostor, své věci povaloval po celém bytě. I z tohoto důvodu docházelo často k ostré výměně názorů, kdy poté Vladimír vyhržoval rodině a fyzicky jí napadal.

V roce 2017 byl Vladimír hospitalizován v Psychiatrické nemocnici Horní Beřkovice na delší dobu. Rodina již odmítala jeho návrat domů. Sestra měla malé děti, bála se o jejich zdraví. V roce 2020 byla podána žádost o umístění do Domova Na Pustaji, provedeno sociální šetření a následný nástup Vladimíra do domova. Přijat byl s podmínkou, že pokud bude domov svévolně opouštět, bude do psychiatrické nemocnice navrácen. Svévolné opouštění domova se předpokládalo, neboť Domov Na Pustaji je od domu jeho rodiny vzdálen asi 3 kilometry. Vladimír slíbil, že bude dodržovat Domácí řád a nastavená pravidla, nebude domov bez domluvy opouštět a bude se zapojovat do běžných denních činností a aktivizačních činností.

V roce 2021 opatrovník požádal o změnu opatrovníka. Bohužel v té době, kdy bylo o změnu opatrovnictví zažádáno, otec náhle zemřel. Opatrovnictví převzala obec Křešice, matka i sestra se opatrovnictví vzdala. Podmínky omezení ve svéprávnosti zůstali stejné.

Vladimír, po domluvě se svou matkou, začal jezdit domů na pravidelné návštěvy zhruba 1x za 14 dní na víkend. Často návrat do domova stěžoval matce tím, že se vrátit nechtěl, připomínal jí, že má v domě svůj pokoj, má tam trvalý pobyt a tudíž možnost žít trvale. Několikrát matka telefonovala o pomoc, abychom mi jako domov nebo opatrovník zasáhli a přiměli tak Vladimíra k návratu. Matce bylo několikrát sděleno, že není možné z naší strany vše uhlídat a když nerespektuje Vladimír doma její pravidla, ať pobyt doma omezí. Matka přesto Vladimíra bere domů pravidelně a jeho nevhodné chování trpí nadále. Vladimírovi je pravidelně v domově domlouváno, aby pozměnil své chování k rodině, aby si matky více vážil a respektoval ji. Jeho reakce jsou však sobecké, nerespektující jiné osoby, ze své nemoci a jeho momentálního nesouhlasného života viní ostatní.

Zdraví:

Lehké mentální postižení s významnou poruchou chování, omezené slovní vyjadřování, zhoršené motorické schopnosti, není schopný samostatně dodržovat léčebný režim, nechce užívat léky.

Bydlení:

Vladimír bydlí v Domově Na Pustaji Křešice na dvoulůžkovém pokoji, má u sebe klíče od domova, pokoje, své osobní skříň a nočního stolku. Umí s nimi zacházet. Pokoj má

vybaven nábytkem domova, vyzdoben svými osobními předměty. Za podpory personálu udržuje na pokoji pořádek. Umí si pokoj vyvětrat, ustlat i povléknout lůžkoviny. Na pokoj si zakoupil vlastní velké křeslo pro jeho pohodlí, stolek, televizor a hifi věž. Na polici má mnoho CD a DVD. Je pravidelně edukován k respektování životního prostoru spolubydlícího.

Stravování:

Nezvládá si samostatně připravit a zajistit stravu. Vladimír má v domově zajištěnou stravu 5x denně i pitný režim. Jí samostatně příborem, z nabízeného jídla si dokáže vybrat.

Hygiena:

Zvládá samostatně osobní hygienu, celkovou koupel vykonává samostatně bez upozornění každé ráno. Zvládá se sám umýt, osušit, oholit, vykonat ranní i večerní hygienu. Na toaletu si dojde samostatně.

Oblékání:

Zvládá si vybrat oblečení dle počasí a akce, obléká se samostatně. Úklid osobní skříně provádí s dohledem a podporou klíčového pracovníka.

Orientace:

Orientuje se nejen v domově, ale i v širokém okolí, zvládá samostatně cestovat. Je orientovaný časem, místem i osobou.

Dodržování léčebného režimu:

Vladimír nezvládá dodržovat samostatně léčebný režim. Bez dohledu druhé osoby se neužíval předepsanou medikaci. Nezvládne jednoduché ošetření. Tuto oblast zajišťuje personál.

Komunikace:

Vladimír je velmi společenský, je rád ve společnosti personálu, především žen. Hůře se slovně vyjadřuje, je potřeba slova několikrát zopakovat, než jsou pochopeny. Pracovníci domova jsou trpěliví a snaží se o řádnou komunikaci. S uživateli je to někdo horší. Když na ně Vladimír mluví, často mu nerozumí a dochází k neshodám. Vladimír

však umí s tímto pracovat. Pokud je to důležité, požádá o podporu pracovníka, ten ostatním uživatelům Vladimírova slova podá správně.

Zapojení do aktivit:

Vladimír je společenský. Rád se účastní akcí v zařízení i mimo něj. Je kamarádský a velmi přátelský k personálu. Ve volném čase rád sleduje televizi, poslouchá hudbu a celkem rád a ochotně pomáhá personálu. Soutěže, stolní hry a společné aktivity ho moc nenaplňují. Je spokojenější, když je aktivita věnována pouze jemu, když má pracovníka pro sebe.

Nácviky na Chráněné bydlení:

Již při nástupu do Domova Na Pustaji Vladimír vyjádřil přání, že by rád postoupil do chráněného bydlení v Litoměřicích. Předpokládal, že by toto bydlení mohl zvládnout bez komplikací. Těšil na větší volnost, častější návštěvy doma u matky, možnost disponovat s větší finanční částkou, procházky po městě s možností utrácení svých peněz za časopisy, CD a DVD na úkor nákupu potravin a potřeb pro domácnost.

S Vladimírem se od počátku jeho pobytu prováděly nácviky na možnost postoupení do chráněného bydlení. Musel být k nácvikům více motivován. Jeho zhoršené motorické schopnosti mu nedovolovaly činnosti vykonávat tak rychle. Orientoval se ve finanční gramotnosti, v nakupování. Uměl si sepsat potřebný nákup, bylo vidět, že za jeho mladých let matce v kuchyni pomáhal, spoustu činností uměl provádět samostatně. Pracovnice pouze dohlížela, zda je vše tak, jak má být. Pravidelně musel být edukován k úklidu své skříně a pokoje, úklid ho nebavil. Po připomenutí pokoj uklidil zcela bez pomoci.

Přestup do chráněného bydlení:

Po domluvě s chráněným bydlením a s opatrovníkem nastal čas, si pobyt v chráněném bydlení vyzkoušet. Matka měla z pobytu v chráněném bydlení velké obavy. Bála se větší volnosti a častějších neohlášených návštěv Vladimíra doma. Věděla, že si Vladimír nedovolil Domov Na Pustaji opustit bez domluvení návštěvy s ní. Nevěděla, jak bude toto fungovat ve spolupráci s chráněným bydlením. Bylo jí vysvětleno, že je potřeba dát Vladimírovi šanci, aby mohl zkusit žít samostatně a ukázat co zvládne a co ne. Matka souhlasila. Vladimír si vyzkoušel několik zkušebních pobytů.

V chráněném bydlení s ním byli spokojeni a celkem brzy mu nabídli pobyt se Smlouvou. Vladimír souhlasil Smlouva o poskytování sociální služby v Domově Na Pustaji tak byla k 30.4.2022 ukončena a Vladimír nastoupil 1.5.2022 do chráněného bydlení. Začal žít v bytě, kde jeho spolubydlicími se stali muž a žena, kteří tvořili již několik let pár a v bytě žili v jednom pokoji. Druhý pokoj měl Vladimír pro sebe. Společně obývali kuchyň obývací pokoj a sociální zařízení. Vladimír si do pokoje nastěhoval vše, co měl rád u sebe. Pokoj si zařídil vlastním nábytkem, křeslem, nechyběla velká televize, DVD, notebook, Hifi věž a spousta CD a DVD.

Po nějakém čase docházelo ke konfliktům. Vladimír nerespektoval soukromí spolubydlicích, procházel se po bytě polonahý, nezapojoval se do běžných denních činností jako byly nákupy, vaření, úklid pokoje a společných prostor, nespolupracoval s pracovníci, nechtěl se zapojovat do praní prádla s tím, že si prádlo bude vozit k matce vyprat. Nedodržoval domluvené vycházky. Pohyboval bez ohlášení kde chtěl a jak dlouho chtěl. S pracovníci se domluvili na vaření a když se objevila v bytě zjistila, že Vladimír není přítomen. Nebral pravidelně nastavenou medikaci. Několikrát byl Vladimír vedoucí služby na porušování nastavených pravidel upozorněn. Přesto je nadále nerespektoval. Matka byla z jeho chování nešťastná. Domů jezdil jak chtěl, nic si nedomlouval, vracet se do bytu v Litoměřicích nechtěl. Několikrát musel zasáhnout opatrovník a Vladimíra od matky odvézt pod výhrůzkou opětovného umístění do Psychiatrické nemocnice Horní Bečkovice.

Po několika těchto incidentech požádala vedoucí chráněného bydlení, aby byl Vladimír umístěn zpět do Domova Na Pustaji, neboť nerespektuje nastavená pravidla ani jejich službu. Vladimír se tedy 1.11.2022 vrátil zpět do Domova Na Pustaji Křešice. Předpokládá, že s ním budou nadále prováděny nácviky a bude schopen se za několik měsíců opět vrátit do chráněného bydlení tak, jak mu při odchodu z této služby přislíbila paní vedoucí. Vladimírovi bylo Domovem Na Pustaji vysvětleno, že jeho sobecké chování, nerespektování druhých a porušování nastavených pravidel byl důvod ukončení Smlouvy v chráněném bydlení. Nácviky byly v pořádku, potřebné činnosti zvládá. Vladimír je v tuto chvíli edukován domovem k tomu, aby se učil respektu, dodržování nastavených pravidel a naučil se žít tak, aby zvládl soužití v samostatném bydlení pod občasným dohledem pracovníka chráněného bydlení. Aby se naučil, že je nejprve potřeba respektovat druhé, uhradit vše potřebné a spolupracovat při péči o svůj

domov. Vladimír je prozatím stále zklamán z návratu do domova. Rád by se nejraději odstěhoval k matce a žil s ní. Ta však není schopná s ním sdílet byt déle než dva dny, poté se hádají a Vladimír začíná být agresivní. Je schopen matku zbít, škrtit ji nebo ji zavřít v pokoji na delší čas. Matky si neváží, požaduje, aby ho obskakovala a starala se o něho. On sám jí s ničím nepomůže. Neustále je mu vysvětlováno, že je matce 76 let a tudíž má právo na klid a odpočinek. Jeho sobeckost je však silnější. Je nepochopitelné, že přes všechny ty rozepře a agresi, je matka ochotna si ho nadále brát domů.

Prognóza:

Vladimír není schopen života v chráněném bydlení. Spoustu činností zvládá, ale dělat je nechce a nebude. Myslí si, že je tak nemocný, že nic dělat nemusí, že zdědil po otci tolik peněz, že si může vše zaplatit. Proto zůstane nadále v Domově Na Pustaji Křešice. Pracovnice s ním budou neustále diskutovat o tom, jako celé dva roky, proč nemůže žít sám, proč nemůže domů a proč není ani schopen života v chráněném bydlení. Stále bude odmítat skutečnost, že není vhodný adept na samostatné či podporované bydlení. Přes všechnu tu snahu zdravotního personálu se ví, že jeho nemoc se bude postupně zhoršovat, tudíž i jeho dosavadní motorické schopnosti, komunikační schopnosti i pohybové schopnosti. Po zhoršení jeho zdravotního stavu, nebude schopen života v Domově Na Pustaji Křešice, neboť ten není přizpůsoben imobilním uživatelům. Bude tedy jednou přemístěn, za spolupráce opatrovníka, do vhodnějšího zařízení.

Případová studie č.3

Pavel, 52 let

narozen 22.1.1971 v Mostě, svobodný, bezdětný, osvobozen od povinné školní docházky, částečně se podepíše. Narodil se do úplné rodiny. Po nemoci, ve dvou letech, vývoj zpožděn. Jeho děda z matčiny strany byl silný alkoholik. Měl tři bratry – Bedřicha, Pavla a Martina. V roce 1977 byl Pavel osvobozen od školní docházky a rodiče ho chtěli umístit do Dětského domova v Liberci. Vzhledem k jeho diagnóze mu to z Dětského domova odmítli. Usoudili, že je dítě na ústavní péči, ne do školského zařízení. V roce 1978 byl přijat na žádost rodiny do ÚSP v Dolním Podluží, kde byl na dívčím oddělení. Zde byl necelé tři roky a v roce 1981 byl přeložen do ÚSP Čížkovice mezi chlapce. Ze zpráv z Čížkovic byl Pavel ustrašený, často plakal a neustále se ptal jestli přijde táta. Mluvil o sobě v ženském rodě a vyžadoval pohlazení.

Na ústav v Podluží si již nevzpomíná. V kolektivu ostatních dětí byl v té době agresivní, zlostný, surový. Slabší bil a nadával jim, žaloval na ně. Stále mluvil a chtěl být středem pozornosti. Během let se však jeho chování stabilizovalo. V roce 1990 byl přijat do ÚSP Křešice (nyní DNP Křešice). V roce 1991 byl zbaven způsobilosti k právním úkonům. Rodiče Pavla pravidelně navštěvovali, brali si ho domů na svátky. Pavel se vždy domů těšil. V roce 1997 mu zemřel otec, domů si ho matka s bratry i nadále brala. Po úmrtí matky v roce 2002 si jej brali domů bratři nadále, ale postupem času se návštěvnost vytratila. Pavel jezdil k bratrům pak již jen na Vánoce. Mezi bratry často docházelo ke konfliktům, ale i tak Pavel domů jezdit chtěl. Po úmrtí matky se stal jeho opatrovníkem bratr Miloš, ale ten jako opatrovník ve své funkci selhával. V roce 2013 mu bylo zařízením nabídnuto, zda se nechce této funkce vzdát. Zprvu souhlasil, ale později si své rozhodnutí rozmyslel s tím, že se na svou funkci více zaměří. Bohužel i přes tyto sliby k nápravě nedošlo. V roce 2018 byl požádán soud o změnu opatrovníka. Opatrovníkem se stala Obec Křešice. V roce 2021 proběhla poslední návštěva Pavla u svých bratrů. Pavel přijel do zařízení celý vystrašený a klepal se. Svěřil se s tím, že ho doma bratr Miloš zbil a ohrožoval ho nožem. Prý pije hodně alkohol. Domů již nechce jezdit, bratra se bojí. V té době ještě občas bratr Miloš do domova zavolal, ale vždy byl pod vlivem alkoholu a telefonoval třeba v nočních hodinách. Od té doby s bratry není Pavel v kontaktu.

Zdraví:

Středně těžké mentální postižení, epilepsie, riziko záchvatového stavu, možnost verbální agrese, afektivního stavu, kožní onemocnění. Neschopný samostatně dodržovat léčebný režim.

Bydlení:

Pavel bydlí na jednolůžkovém pokoji. Pokoj je zařízen nábytkem domova. Pokoj je vyzdoben jeho osobními věcmi, obrázky, fotografiemi, přehozem na postel, má vlastní rádio a televizor. Má u sebe klíče od pokoje, nočního stolku a skříně. Umí s nimi manipulovat. Zvládá si s pomocí personálu udržovat pořádek na pokoji, ustlat lůžko a povléci lůžkoviny.

Stravování:

Nezvládá si samostatně připravit a zajistit stravu. Pavel má v domově zajištěnou stravu 5x denně. Jí samostatně příborem. Dodržování pitného režimu je zajištěno personálem, ale dokáže si o něj říci.

Hygiena:

Nezvládá samostatně osobní hygienu, potřebuje podporou personálu. Personál poskytuje podporu při sprchování, péči o vlasy a nehty. Samostatně se oholí a provede ranní a večerní hygienu. Personál poskytuje podporu při výměně hygienických pomůcek.

Oblékání:

Pavel nezvládá péči o oblečení. Personál mu poskytuje podporu s výběrem vhodnosti oblečení. Samostatně se oblékne, svlékne, obuje. Úklid osobní skříně provádí s podporou klíčového pracovníka.

Orientace:

V zařízení se Pavel orientuje velmi dobře. Mimo zařízení je vždy potřeba doprovodu personálu, samostatné vycházky nevyžaduje, nezvládl by je. Orientuje se celkem časem, místem, osobou. Pamatuje si jména některých zaměstnanců i uživatelů, ale většinou je nazývá příjmením nebo nějakou zkráceninou. Zná základní barvy, počítá na prstech do deseti. Neumí číst, psát. Podpis má nacvičený tiskacím písmem. Přibližně zná datum svého narození (měsíc a rok), ale neví kolik mu je let.

Dodržování léčebného režimu:

Pavel nezvládá dodržovat samostatně léčebný režim. Nezvládne jednoduché ošetření. Samostatně by léky neužíval. Tuto oblast provádí pouze personál, ten dohlíží i na pravidelnou medikaci.

Komunikace:

Pavel komunikuje jednoduše, striktně. Má vadu řeči, některá slova neumí vyslovit ani po opravě. Umí si říci, co potřebuje, co si přeje. Je velmi společenský, ostatní však rád napomíná, bývá hlučný, je rád středem pozornosti. Pokud není, je naštvaný a nekomunikuje. Rád získává informace od zaměstnanců a ty pak předává po celém

zařízení. Má celkem přátelské vztahy se zaměstnanci, rád je vyhledává. V kolektivu je oblíbený, přátelský, ochotný. Vyžaduje pochvalu, která ho motivuje. Neustále se ujišťuje, že ho máme rádi. Občas bývá vzteklý pokud mu někdo nedovolí vykonávat činnosti, které chce dělat.

Zapojení do aktivit:

Pavel se rád zapojuje do společenských akcí v zařízení i mimo něj. Rád se účastní různých zábav, výletů, výstav, návštěv cukrárny, divadla. Rád se účastní canisterapie a spolupracuje se studentkami ze střední pedagogické školy, které vykonávají v domově praxi. V zařízení pracuje na Dohodu o pracovní činnosti se zaměřením na pomocné úklidové práce a pomocné práce v prádelně. Tyto činnosti ho velmi baví a nenechá si je nikým vzít, práce je pro něho velmi důležitá. Rád se zapojuje do pracovní terapie na zahradě, ale také se s chutí účastní různých sportovních turnajů – kuželky, pétanque, šipky, posuvné kameny. Ve volném čase rád poslouchá rádio, sleduje televizi – Ordinaci v růžové zahradě, Ulici, Šlágr. Televize je hlavním tématem rozhovorů s personálem.

Nácvik pracovních dovedností:

Pavel vyjádřil před časem přání, že by si chtěl najít nějaké vhodné zaměstnání a zapojit se do pracovního procesu. Byly s ním v domově prováděny nácviku úklidu jídelny. Učil se připravit si po každém jídle (snídaně, oběd, večeře) pomůcky k úklidu. Učil se používat vhodný saponát na úklid jídelny, připravit si kyblík s vlažnou vodou na mytí stolů, stoly utřít, kýbl pořádně umýt, vydezinfikovat a řádně vymáchat hadr. Učil se dávat hadr pravidelně vyprat nebo si ho vyměnit za čistý. Po utření stolů v jídelně zvedal židle, připravoval si kýbl na vytírání. Opět tak, aby věděl, jak má být voda teplá, kolik saponátu do kýble dát. Poté jídelnu vytřel. Pokud bylo třeba, nejprve si jídelnu zametl, aby se mu lépe vytírala. Po vytření podlahy a následném uschnutí podlahy opět židle ze stolů sundal. Jídelna tak byla připravena na další stravování.

Celý tento proces nácviků trval Pavlovi zhruba 7 měsíců. Občas chtěl nácvik vzdát, nespolupracoval, ale vždy byl personálem namotivován. Pochopil, že pokud nebude pracovat, nebude mít sjednanou Dohodu o pracovní činnosti a tudíž nebude mít navíc žádné finance. Ty byly pro Pavla velkou motivací. Věděl, že bez nich nebude jezdit na pravidelné výlety a akce a nebude si moci nakupovat tolik osobních věcí.

Před dvěma lety odešla do důchodu pracovnice prádelny, která měla sjednanou smlouvu na zkrácený úvazek. Pavel vyjádřil přání, že by si chtěl tuto práci vyzkoušet. Domov byl tomuto nápadu nakloněn. Pavel se učil v prádelně skládat ručníky, osušky a žehlit jednodušší prádlo, především utěrky a povlečení. Časem se naučil i manipulovat s mandlem. Umí povlečení pěkně vymandlovat, poskládat a ukládat ho do polic. Po několika měsících postupných nácviků se Pavel vše naučil a po vzájemné domluvě získal ještě jednu smlouvu na Dohodu o pracovní činnosti, zaměřenou na pomocné práce v prádelně. Je potřeba, aby činnost vykonával pod dohledem pracovnice, ale vykonává jí sám a správně.

Pomocné práce při úklidu jídelny vykonává Pavel již téměř pět let, práci v prádelně dva roky. Práce ho baví a vyplňuje mu tak smysluplně jeho čas. Je spokojen, když může každé návštěvě, která se v domově objeví ukázat, jak je pracovitý a co vše zvládne. Ví, že si může zakoupit vše, co potřebuje, co se mu líbí. Ví, že může jet na rekreaci, objednat si masáže, navštívit kvalitní kadeřnictví. Je spokojen, že patří mezi zaměstnance domova, dochází s nimi na školení, je pro domov důležitý. Se sociální pracovníci domova si každý měsíc otevírá výplatní pásku a společně zjišťují, kolik financí si za měsíc vydělal a kolik má aktuální zůstatek na jeho osobním účtu. Je hrdý na to, co vše zvládne a přesto, že někdy má den, kdy potřebuje podpořit a namotivovat, svou práci vždy vykoná na výbornou. Několikrát mu bylo nabídnuto, zda nechce zkusit i zaměstnání mimo domov. Nechce. Baví ho pracovat v domově a pomáhat našim zaměstnancům. Chce být v jejich blízkosti a být jim k ruce. Mimo domov se stydí, bojí se zneužití, že by mu veřejnost nerozuměla a v pracovních činnostech ho řádně nepodpořila. Tvrdí, že práce v domově ho baví a je s ní spokojen.

Prognóza:

Pavel bude nadále, dokud to jeho zdravotní stav dovolí, pracovat v Domově Na Pustaji Křešice na Dohodu o pracovní činnosti. Bude svou práci konat pod dohledem pracovníka domova. Občas bude mít horší náladu a pracovat se mu chtít nebude, ale druhý den se omluví a opět přijde. Je v domově s prací spokojen. Jinou prací, v jiné službě nebo u jiného zaměstnavatele vykonávat nebude. Je nespokojen ve společnosti, kterou nezná. Bude pracovat jen mezi lidmi, které zná mnoho let a u kterých již ví, co od nich očekávat. Pracovat v místě, které zná a které má rád. Jinde pracovat nebude.

Případová studie č. 4

Roman, 48 let

Narozen 8.1.1975 v Roudnici nad Labem, svobodný, bezdětný, neumí číst, psát, počítat, umí se podepsat. Narodil jako zdravé dítě. V 6 měsících upadl otcí z postýlky na zem. Následkem toho byl hospitalizován na dětské klinice v Motole. Operaci hlavy neprodělal. Následkem pádu začal být jeho vývoj opožděný.

Roman chodil 2 roky do speciální školy ve Štětí, kde prospíval nedostatečně. V roce 1984 zažádala rodina o umístění do ústavu. Od roku 1984-1989 byl umístěn do zvláštní internátní školy v Dlažkovicích, kde byl osvobozen od školní docházky. Mezi roky 1989-1991 byl umístěn v Diagnostickém ústavu Čížkovice. V roce 1991 nastoupil do ÚSP Křešice (nyní DNP Křešice). V roce 1992 byl zbaven způsobilosti k právním úkonům. Opatrovníkem se stala matka.

K matce dojížděl Roman pravidelně 1x měsíčně sám vlakem, cestu zvládal. K bratrovi jezdil také asi 1x měsíčně. Bratr si ho v domově vždy vyzvedl a zase ho přivezl. Otec zemřel, neznámo kdy.

V roce 2017 maminka onemocněla, byla hospitalizována na LDN v Roudnici nad Labem, kam ji Roman jezdil pravidelně navštěvovat. Ke konci roku 2017 zemřela. Opatrovnictví převzal bratr, který roli opatrovníka vykonává dodnes. Bratr, žijící nyní v Praze, si bere Romana nadále několikrát do roka na víkend domů. Mají spolu hezký vztah. Podnikají výlety, jezdí společně na ryby, na kolech i na rekreace.

Zdraví:

Středně těžké mentální postižení, riziko kolapsového stavu, kožní onemocnění. Diabetes. Neschopný samostatně dodržovat samostatně léčebný režim.

Bydlení:

Roman bydlí na dvoulůžkovém pokoji. Má u sebe klíče od pokoje, své osobní skříň a nočního stolku. Umí s nimi zacházet. Pokoj má vybaven nábytkem domova a svými osobními věcmi, fotografiemi, přehozem, polštáři, obrázky a různými drobnostmi. S pomocí personálu si dokáže udržovat na pokoji pořádek, ustlat postel, povléci lůžkoviny.

Stravování:

Nezvládá si samostatně připravit a zajistit stravu. Má v domově zajištěnou stravu 5x denně. Stravuje se samostatně příborem. Dodržování pitného režimu je zajištěno. Jí téměř vše. Musí být hlídán v dodržování diabetické stravy, sám by jí nedodržel.

Hygiena:

Nezvládá samostatně osobní hygienu. Celkovou hygienu zvládá s podporou personálu. Personál poskytuje podporu při sprchování, péči o vlasy a nehty. Sám si vyčistí zuby a oholí se. Na toaletu si dojde samostatně.

Oblékání:

Roman nezvládá péči o oblečení, poskládat si ho a uložit do skříně. Personál mu poskytuje podporu s výběrem vhodnosti oblečení dle počasí a akce. Sám se svlékne i oblékne.

Orientace:

V zařízení se Roman orientuje velmi dobře. Mimo zařízení samostatně jezdí do Sociálně terapeutických dílen v Terezíně a v Litoměřicích. Jinak je potřeba doprovodu personálu. Částečně si Roman pamatuje jména zaměstnanců, uživatele zná téměř všechny. Občas si však nemůže vzpomenout na konkrétní jména. Neorientuje se časem. Ví, kdy je ráno, poledne, večer, ale hodiny nezná.

Dodržování léčebného režimu:

Roman nezvládá dodržovat samostatně léčebný režim. Nezvládne jednoduché ošetření. Nezvládne samostatně dodržovat diabetické omezení. Potřebuje dohled personálu.

Komunikace:

Roman celkem dobře komunikuje. Řeč je jednoduchá, krátké věty, ale dokáže si o vše říci, vyjádřit přání. Potřebuje pomoc při písemné a telefonické komunikaci. Je velmi společenský, přátelský, kamarádský. Občas se cítí být dotčen, když jsou mu podány jemu nevyhovující otázky, dokáže se i urazit. Občas u odpovědí dlouze přemýšlí, často i nespolupracuje.

Zapojení do aktivit:

Roman se účastní téměř všech společenských akcí v zařízení i mimo něj. Má rád společnost lidí. Rád tančí, poslouchá hudbu, často při akcích i hudbu obsluhuje. Rád se zapojuje do všech sportovních aktivit – plave, jezdí na kole, hraje bowling, šipky, kuželky. Každý rok se účastní sportovních her v Teplicích, kde běhá, vrhá koule, hraje stolní tenis, šipky. Při každé příležitosti domov reprezentuje a většinou se umístí na vítězné pozici. Rád se zapojuje do pracovní terapie na zahradě a areálu domova. Má rád fyzickou práci, ale musí jí vykonávat dle své nálady a podle svých pravidel. Pravidelně dojíždí do Sociálně terapeutických dílen do Terezína a do Litoměřic, kde spolupracuje na rukodělných činnostech.

Nácvik pracovních dovedností:

V minulosti měl Roman několik zaměstnání přes Agenturu podporovaného zaměstnávání Litoměřice. Vyzkoušel si pomocné práce pod obcí, úklid společných prostor v panelovém domě i pomocné práce v kuchyni. Měl však velké problémy. Týkaly se hlavně toho, že danou práci nezvládal nebo nezvládal cestování z práce a do práce. I přes nácvik a edukaci personálu mnohokrát na dané místo nedorazil a zpět do domova dorazil jiným spojem než měl nacvičeno. Dosud má Roman problémy se vypravit ze zařízení do Sociálně terapeutických dílen, kde pomáhá dle uzavřené smlouvy. Několikrát musí být upozorněn, že je čas již jít a opět mu musí personál opakovat informace ohledně cesty. Stává se, že odjezd ráno odmítá, především pokud ví, že je v naplánován domovem nějaký výlet. Raději chce využít možnosti jet na výlet, než jít do některé z nabízených služeb. \nejdou pro něho motivující ani finance a možnost nákupu oblíbených věcí.

Prognóza:

Roman bude nadále reprezentovat domov v mnoha akcích, kterých se chce zúčastňovat. Bude jezdit domů k rodině a bude využívat nabízených výletů v domově. Možná si půjde vyzkoušet ještě další nabídku zaměstnání, ale opět u ní nevydrží. Bude nadále dojíždět do Sociálně terapeutických dílen, kam jezdí rád. Jeho život bude probíhat jako doposud. Není schopen dodržovat pravidelnosti a respektovat doporučení zaměstnavatele. Roman je náladový, pokud se mu něco malého vytkne, ihned se urazí a nepracuje. Často stačí jen to, že byl někdo v jeho blízkosti pochválen a on ne. Pro

Romana jsou prioritou akce v domově a výlety a těch se v domově pořádá mnoho. Není tedy možné tyto akce skloubit se zaměstnáním. Proto trvalé zaměstnání mít Roman nikdy nebude.

Případová studie č. 5

Libor, 56 let

Narozen ve Znojmě, svobodný, bezdětný, umí číst jednoduché věty, umí psát, počítat, orientuje se v bankovkách, zvládá si spočítat nákup zhruba do dvouset korun, umí se podepsat.

Libor žil společně se svou matkou a otcem a sourozenci ve Znojmě. V dětství prodělal mozkovou obrnu a ve třech letech utrpěl úraz hlavy. Navštěvoval asi tři roky základní školu, pak byl přeřazen do zvláštní školy, kterou postupně celou vychodil. V období puberty se u Libora objevily i sklony k tranvestismu a fetišismu. Docházel na psychiatrii a sexuologii ve Znojmě. Utrácel matce peníze za šminky, dámské oblečení a obuv, bižuterii.

V roce 1986 mu zemřel otec. Matce bylo doporučeno umístit Libora do Ústavu sociální péče v Hrušovanech nad Jevišovkou. Matka Libora však požádala o odložení umístění do ústavu s tím, že je schopna se o Libora postarat. Zhruba po deseti letech se zdravotní i psychický stav matky velmi zhoršil. Již nevládala péči o Libora, ale stále odmítala ho umístit do ústavu. Za dalších deset let (r. 2006) se však situace velmi zhoršila. Vše začala řešit jeho sestra Dana, která v té době již žila se svou rodinou v Ústí nad Labem. Jeho další sourozenci – sestra a bratr na tom sami nebyli zdravotně dobře a nemohli matce pomoci. Matku musela, i přes její protesty, odvést dcera Dana do nemocnice a Libor byl umístěn na sociální lůžko do Psychiatrické léčebny ve Znojmě. Matka Libora v nemocnici zemřela a on se již neměl kam vrátit. Sestra Dana podala žádost o umístění Libora do sociálního zařízení v ústeckém kraji, aby měla k němu blíže. Zároveň žádala soud o zproštění funkce opatrovníka u matky a stala se Liborovou opatrovnící. V srpnu 2006 nastoupil Libor do Domova Na Pustaji Křešice. Sestra Dana je jeho opatrovnící. Další sourozenci bratr Josef a sestra Lada žijí ve Znojmě. Libor je s nimi v minimálním kontaktu, nyní už téměř v žádném. Navštívil je za tu dobu, co je umístěn v domově, párkrát společně se sestrou Danou, která ho tam osobně dovezla. Domů si Dana Libora brala zhruba dvakrát do roka, na Vánoce a v létě

na chatu. Bohužel, během jeho pobytů doma u sestry, i u sourozenců na Moravě, docházelo ke krádežím, které způsoboval Libor. Neustále bral peníze, šperky, šminky a dámské spodní prádlo. Jeho chování a řešení těchto situací již bylo neúnosné, proto došlo postupně k omezení návštěv. Sourozenci na Moravě již o jeho návštěvy nestáli. Jediná sestra Dana za ním dojížděla do domova pravidelně, telefonicky ho kontaktovala, aby věděla, že je v pořádku a že mu nic nechybí. Nyní Libor požádal soud o změnu opatrovníka. Sestra nechápala proč. Domov Na Pustaji Křešice, na žádost Libora, sepsal zprávu, kde žádá, aby Liborovi byla změna opatrovníka dovolena. Sestra, přes všechnu její snahu zůstat Liborovi opatrovnící, aby opatrovnictví bylo v rodině, nakonec ustoupila. Libor je přesvědčen, že mu bude lépe, pokud se opatrovníkem stane obec Křešice. Tvrdí, že jeho sestra již o něho nestojí, nebere se ho již domů, nechce mu povolit nosit dámské oblečení a změnu pohlaví a jména. Liborovi bylo několikrát domovem vysvětlováno, že ke změně pohlaví již dojít nemůže z důvodu vyššího věku a velkého množství léků, které pobírá. Jeho zdravotní stav není v takovém stavu, aby změnu pohlaví zvládl. Libor si přesto trval na svém a změnu opatrovníka požadoval. Setře Daně bylo vysvětleno, jaký je důvod Liborova rozhodnutí a po několika dnech rozhodování sama uznala, že je již ve vyšším věku a nemá tolik síly, aby se se svým bratrem dohadovala. Na jednání u Okresního soudu, které proběhlo na konci minulého roku se domluvilo, že opatrovníkem Libora se stává obec Křešice. Libor odcházel spokojen a sestře Daně sdělil, že si již nepřeje být s ní v kontaktu. Sestra Dana telefonuje jedenkrát v měsíci do domova a informuje se na Libora. On s ní již mluvit nechce.

V roce 1985 byl Libor zbaven způsobilosti k právním úkonům. Opatrovníkem se stala jeho matka. V roce 2006 po smrti matky se opatrovnící stala jeho sestra Dana. V roce 2016 proběhlo nové řízení ohledně svéprávnosti. Libor byl omezen ve svéprávnosti ve všech právních úkonech. Opatrovníkem zůstala jeho sestra paní Dana. V roce 2022 bylo požádáno o změnu opatrovníka Domovem Na Pustaji Křešice, na žádost Libora, opatrovníkem se stala obec Křešice.

Zdraví:

Středně těžké mentální postižení, hypertenze, transvesticismus, fetišistické tendence, časté lhaní, příležitostně odcizí věci, omezená schopnost dodržovat léčebný režim,

citlivá kůže se sklonem k tvorbě pupínek, krusty ve kštici, nosí brýle na dálku. Dispenzarizace v sexuologické ambulanci. Zájem o ženské oblečení, do kterého se rád obléká, dlouhé vlasy česané do culíků, nošení čelenek, líčení, barvení vlasů, nehtů, nošení náušnic, řetízků a prstýnků.

Bydlení:

Libor bydlí na dvoulůžkovém pokoji. Pokoj je zařízen nábytkem domova a vyzdoben jeho osobními předměty, obrázky, fotografiemi apod. Zvládá manipulovat s klíči, proto má vlastní klíče od pokoje, skříně a nočního stolku. Zvládá si s pomocí personálu udržovat pořádek na pokoji. Má sklony ke schovávání věcí, které někde najde nebo mu někdo daruje. Zvládá si ustlat lůžko a povléci čisté lůžkoviny. Pokoj samostatně vyvětrá.

Stravování:

Libor nezvládá si samostatně připravit a zajistit stravu. Má v domově zajištěnou stravu 5x denně. Jí samostatně příborem. Dodržuje samostatně pitný režim..

Hygiena:

Libor nezvládá samostatně osobní hygienu. Hygienu zvládá s podporou personálu. Personál poskytuje dohled a případnou podporu při holení, sprchování, péči o vlasy a nehty. Ranní a večerní hygienu zvládá samostatně.

Oblékání:

Libor nezvládá péči o své oblečení. Personál mu poskytuje podporu s výběrem vhodnosti oblečení. Samostatně se svlékne, oblékne. Úklid osobní skříně provádí s podporou klíčového pracovníka. Je nutná častější kontrola osobní skříně. Odcizuje spodní prádlo uživatelů v domově a schovává si ho ve své skříni. Často do skříně uklízí i použité a špinavé oblečení.

Orientace:

V zařízení se Libor orientuje samostatně. Mimo zařízení do vzdálenějších měst a obcí je potřeba doprovodu personálu. Samostatně dojíždí společně s ostatními uživateli do Sociálně terapeutických dílen Litoměřice. Má samostatné vycházky do obce Křešice. Orientuje se místem, časem, osobou. Zná jména personálu i ostatních uživatelů. Zná

dny v týdnu, měsíce. Ví, jaký je den, čas. Kdo je prezidentem. Zná barvy, tvary. Umí jednoduše počítat, číst, psát. S pomocí personálu zvládá nakupovat, vybírat si potraviny, drogerii. Potřebuje větší podporu při nákupu oblečení a obuvi, neodhadne velikost.

Dodržování léčebného režimu:

Libor nezvládá dodržovat samostatně léčebný režim. Nezvládne jednoduché ošetření.

Komunikace:

Libor komunikuje velmi dobře. V kolektivu je oblíbený. Je přátelský, usměvavý, ochotný, společenský. Umí číst, psát, počítat, umí se podepsat. Je schopen si říci co chce, co potřebuje. Zná svá práva i povinnosti. Personál mu poskytuje podporu při telefonické i písemné komunikaci. Pokud něco potřebuje nebo se mu naopak něco nelíbí, dokáže se vyjádřit.

Zapojení do aktivit:

Je velmi společenský. Rád se účastní téměř všech akcí v zařízení i mimo něj. Má rád společenské akce – zábavy, maškarní, oslavy svátků a narozenin, plesy. Rád se účastní sportovních turnajů – ruské kuželky, tiché kuželky, posuvné kameny, pétanque. Účastní se každoročně krajských sportovních her, kde reprezentuje domov. Rád se zapojuje do pracovní terapie v domově. Spolupracuje se studentkami střední pedagogické školy, které navštěvují domov v rámci školní praxe. Účastní se canisterapie, má velmi rád zvířata. Třikrát týdně dojíždí do sociálně terapeutických dílen, kde pracuje jako pomocná síla v Palačinkárně. V domově má Dohodu o pracovní činnosti na pomocné práce v kuchyni – příprava na stolování, předmývání nádobí a obsluha myčky.

Nácvik na chráněné bydlení:

S Liborem byly, asi před deseti lety, pravidelně prováděny nácviky na možnost postoupení do chráněného bydlení. Byl schopen vše se naučit a postup do chráněného bydlení zvládnout. Zapojoval se, nácviky prováděl. Bohužel došlo k tomu, že si vyzkoušel třídní pobyt v bytě a již v nácvicích pokračovat nechtěl. Sdělil, že je spokojen v domově, kde má kolem sebe všechny své přátele a má zde pravidelnou podporu pracovníků. Několikrát mu byla od té doby možnost postoupení do chráněného bydlení nabídnuta, ale nechce o této možnosti ani slyšet. Na svém podkrovním dvoulůžkovém pokoji je spokojen.

Nácvik pracovních dovedností:

Libor je schopen se mnoho činností postupně naučit a nějaký posun udělat. Před deseti lety se s ním začaly provádět nácviky na možnost získání vhodného zaměstnání. Naučil se spolupracovat s pracovníky kuchyně – připravovat stoly pro stolování, uklízet nádobí na patřičná místa, nádobí po jídle předmývat a vkládat do myčky, obsluhovat myčku. Díky těmto nácvikům a jeho zručnosti získal možnost pracovat v domově na Dohodu o pracovní činnosti a vydělat si tak nějaké finance na přilepšenou. Tuto práci vykonává v domově až doteď a velice ho baví. Připadá si pro domov potřebný a důležitý.

Před čtyřmi lety se otevřela Palačinkárna, která patří pod náš domov. Liborovi byla nabídnuta i práce zde. Začal spolupracovat při přípravě. Naučil se palačinky na talíři mazat, zdobit, vařit kávu, čaj, horkou čokoládu, ale také pomáhat při obsluze hostů. Obsluhování ho baví více. Naučil se podle čísel si zapamatovat objednávku, nahlásit ji personálu a hotovou objednávku přinést hostům. Umí hostům spočítat útratu a spolupracovat při zaplacení a vrácení částky. Je komunikativní a na hosty příjemný. Ale i toto bylo třeba se naučit. Při nácvicích byl často zklamán, když se objevila drobná chyba. Měl pocit selhání. Pracovníci jsou však proškoleni a umí s těmito stavy pracovat. Pokud by nebyl Libor správně motivován, práci by nevykonával, ihned by ji vzdal. V Palačinkárně se cítí spokojen. Zvládá třikrát týdně na 4 hodiny docházet a pracovat. Má uzavřenou smlouvu a za vykonanou práci dostává finanční odměnu. Je ochoten vzít i službu navíc.

Prognóza:

Libor bude nadále žít v Domov Na Pustaji Křešice, kde je spokojen, kde má své přátele. Umí se slovně vyjádřit, takže pokud není spokojen, nebo by chtěl cokoli jiného umí se domluvit. Bude nadále pracovat v domově na Dohodu o pracovní činnosti a dojíždět pracovat do Palačinkárny, protože tato práce ho velice baví a naplňuje. Liborovi byla několikrát nabídnuta možnost, že by mohl postoupit do podporovaného zaměstnávání, mít normálně pracovní smlouvu, vydělávat si lepší peníze. Libor však toto odmítá. Líbí se mu pracovat s lidmi, kteří jsou na tom podobně jako on. Jak to on sám popisuje, mezi běžnou populací by si připadal jiný, ostrčený, vyčleněný. Chce být mezi svými kamarády. Proto je u něho předpoklad, že vše u Libora zůstane prozatím tak, jak je. Pokud se jeho zdravotní stav nijak nezhorší, bude takto spolupracovat ještě mnoho let

7 ROZHOVORY S UŽIVATELI DOMOVA NA PUSTAJI KŘEŠICE UVEDENÝMI V PŘÍPADOVÉ STUDII

Pěti respondentům z Domova Na Pustaji Křešice bylo v kvalitativním výzkumu položeno deset otázek, které vedly k získání potřebných informací. Byli ochotni spolupracovat. Někteří odpovídali velmi jednoduše a striktně, jiní by si rádi povídali.. Většina z nich byla nervózní, proto byli po celou dobu uklidňováni, aby se cítili bezpečně. Respondenti souhlasili s tím, že bude rozhovor po celou dobu nahráván a získané informace budou použity do bakalářské práce.

Řízený rozhovor č. 1

Karel, 32 let

1. Jak dlouho jste v Domově Na Pustaji Křešice?

„Já nevím no, asi čtyři roky. Už dlouho.“

2. Jste tady spokojený?

„No, někdy. Baví mě výlety a taky soutěžení, ale nebaví mě tady uklízet

Provádíte nácviky proto, abyste se posunul někam dále?

„Jo, chci jinam. Asi do chráněnka. Tam budu mít svůj pokoj, nebo s kámošem. To nějak zvládnem.“

3. Kam byste se rád posunul?

„Chtěl bych nejvíc na ubytovnu, být sám a dělat si, co chci.“

4. Jaké nácviky provádíte?

„No, uklízím, vařím občas, zkusil jsem si i vyprat, ale to mi nejde. Chodím nakoupit a učím se nakupovat. Moc mě to ale nebaví. Myslím, že to potřebovat nebudu. Můžu si někde něco koupit, ne?“

5. Naučil jste se něco, co jste dříve nezvládl?

„Jo, to jo. Dělal jsem bramborový salát, to byla přča. A usmažím sám řízek. Jo a perník. Umíchal jsem ho a upekl. Ale pohlídala ho Monča, asi bych to připek.“

6. Už jste si pobyt v jiné sociální službě nebo práci v podporovaném zaměstnávání vyzkoušel?

„Vyzkoušel v tom, v chráněnce. Jezdím tam už na víkend. Mají volný místo, tak mě zkouší. Ale to nic moc neděláme. Uvaříme a pak si dáme kávu a cigáro. Potom koukáme na telku.“

7. Pokud ano, jaké to bylo?

„Baví mě to tam. Ale nevím, jestli si mě tam nechaj, ještě to prý moc neumím.“

8. Budete v nácvicích nadále pokračovat?

„Asi jo, nevím.“

9. Co všechno byste rád v životě zvládl, čeho dosáhl?

„Chci být zase sám. Máma mě už domů nechce, ale já jí ještě ukážu, že to zvládnou. Pořád kecá, že jsem feťák, tak ať vidí, že už dávno neberu, vid’? A najdu si pak taky práci. Třeba v mekáči, to by mě bavilo, ale prý musím nejdřív do bytu a všechno se naučit, no.“

Řízený rozhovor č. 2

Vladimír, 48 let

1. Jak dlouho jste v Domově Na Pustaji Křešice?

„Asi dva roky, ale nechci tu být, nebaví mě to tu.“

2. Jste tady spokojený?

„Ne, chci bydlet doma u mámy. Mám tam svůj pokoj, svůj byt. Za to může ale máma, že jsem tady, že nejsem svéprávný. U soudu to tak chtěla. Kdybych byl doma, mohl bych si dělat co chci.“

3. Provádíte nácviky proto, abyste se posunul někam dále?

„Všchno umím nepotřebuju je. Ale jsem nemocný, tak něco dělat nemusím. Ale doma dám klidně i slepicím. A kdybych bydlel doma, tak si obědy budu vozit z jídelny. Vařit nemusím.“

4. Kam byste se rád posunul?

„Chci domů, do svého bytu. Máma ale nechce. Prý když jsem doma, nic neudělá. A do chráněnce mě vezmou pozdějc, slíbili mi to. Nevíš kdy?“

5. Jaké nácviky provádíte?

„Všechno umím, nemusím dělat nácviky. Uvařím, uklidím a umím i nakupovat. Nevím, proč mi je furt nutíte. A pořád mi tu nadávají, že mám bordel na pokoji, že neuklízím. Ale to je můj bordel. Já to tak potřebuju.“

6. Naučil jste se něco, co jste dříve nezvládl?

„Jo, bábovku. Tu jsem nikdy nedělal, teď jí už umím. A taky umím dát prádlo do pračky a zapnout jí. Jen kolikrát se musím zeptat na co otočit to kolečko. Ale umím to. A pak pro prádlo jdu a skládám. Žehlit mě nebaví, to žehlí někdo jiný.“

7. Už jste si pobyt v jiné sociální službě nebo práci v podporovaném zaměstnávání vyzkoušel?

„Vyzkoušel, ale vyhodili mě. Prej jsem si dělal, co jsem chtěl a neposlouchal je. Ale když jsem chtěl jet domů, tak jsem se nestihl vrátit. A máma mě nechtěla odvézt autem. A Petr s Mirkou mi taky nepomáhali, pořád nadávali, že taky neuklízím a nevařím.“

8. Pokud ano, jaké to bylo?

„Lepší než tady. Tady po mě pořád chtějí, abych uklízel a něco dělal. Já ale nemusím uklízet. Platím si to tu, tak at' mi uklidí. Je tady uklízečka. Pořád mě prudí. Prej se to doma dělá normálně. Ale když budu v paneláku, nebudu muset přece hrabat listí, jako tady. Neposlouchaj mě a pořád mi nadávají, že jsem línej.“

9. Budete v nácvicích nadále pokračovat?

„Asi ne, umím to. Ale oni to po mě chtějí, protože chci do chráněnka, tak abych to dělal.“

10. Co všechno byste rád v životě zvládl, čeho dosáhl?

„Chci domů, být sám, mít svoje peníze a starat se sám. Budu u mámy. Ale ségra to nechce. Prej by mě hned poslala do Beřkovic. Má děti, prý bych je mlátil, ale to není pravda. Budu mámě pomáhat. Mám tam byt, tam budu. Stejně jednou uteču. Nebo půjdu pod vlak a budete mě mít na svědomí.“

Řízený rozhovor č. 3

Pavel, 52 let

1. Jak dlouho jste v Domově Na Pustaji Křešice?

„Už dlouho, moc dlouho. Nevím.“

2. Jste tady spokojený?

„Jo. Líbí se mi tu. Mám tady Marušku, sám pokoj a televizi. A můžu chodit do prádelny pracovat.“

3. Provádíte nácviky proto, abyste se posunul někam dále?

„Jo, líbí se mi v prádelně, tam budu.“

4. Kam byste se rád posunul?

„Nechci nikam, budu tady a v prádelně s Luckou.“

5. Jaké nácviky provádíte?

„Žehlím utěrky a skládám. Hlavně ručníky a ponožky a taky žínky. Učím se to, ale už to taky umím.“

6. Naučil jste se něco, co jste dříve nezvládl?

„Nevím, umím to.“

7. Už jste si pobyt v jiné sociální službě nebo práci v podporovaném zaměstnávání vyzkoušel?

„Nechci nikam, chci být tady.“

8. Pokud ano, jaké to bylo?

„Nelíbilo se mi tam. Tady je to lepší. Lucka mi pomáhá, je na mě hodná.“

9. Budete v nácvicích nadále pokračovat?

„Nevím, umím to. A v jídelně to taky umím. Pracuju tam a chválí mě.“

10. Co všechno byste rád v životě zvládl, čeho dosáhl?

„Chci být tady, bydlet tady s Maruškou. Nikam nechci. Mám pokoj, kaffe, sám se koupu a chodím si nakupovat. Nechci jinam.“

Řízený rozhovor č. 4

Roman, 48 let

1. Jak dlouho jste v Domově Na Pustaji Křešice?

„Nevím, asi deset roků.“

2. Jste tady spokojený?

„Jo, jsem.“

3. Provádíte nácviky proto, abyste se posunul někam dále?

„Asi jo. Ale nikam nechci, budu tady nebo u bráchy.“

4. Kam byste se rád posunul?

„Budu tady. A budu taky pracovat, ale ještě nevím co. Pořád mi nic nenabídli.“

5. Jaké nácviky provádíte?

„Tady vařím, uklízím, dělám venku na zahradě. V Liřáku jsem taky to dělal, ale jim se to nelíbilo. Asi mě tam už nechtěj.“

6. Naučil jste se něco, co jste dříve nezvládl?

„Hm, všechno. Doma to dělá brácha. Teď jsem mu doma vytřel. To koukal, že to umím. Ale jinak pomoc nechce. Tady jsme vařili i guláš a knedlík. A šlo mi to.“

7. Už jste si pobyt v jiné sociální službě nebo práci v podporovaném zaměstnávání vyzkoušel?

„Nechtěj mě, nelíbím se jim. Prej mi to nejde.“

8. Pokud ano, jaké to bylo?

„Baví mě to, ale oni mě nechtěj. Chodil jsem hrabat listí do parku a zametat. Bylo nás tam hodně. Ale pak jsem jel k bráchovi a už mě nechtěli.“

9. Budete v nácvicích nadále pokračovat?

„Jo budu. Prý budeme pít i dort na moje narozeniny a potom budeme mít oslavu. A taky pojedou na rekreaci a tam si budeme taky vařit. A taky grilovat.“

10. Co všechno byste rád v životě zvládl, čeho dosáhl?

„Chci mít holku, ale vona mě nechce. Prý se jí nelíbím. Bydlí v chráněnce. Ale já budu tady s Pepou. To je můj kámoš. Jezdíme spolu na sportovky. A pojedou zase k bráchovi na chatu a na ryby. Pošlu ti fotku, jo?“

Řízený rozhovor č. 5

Libor, 56 let

1. Jak dlouho jste v Domově Na Pustaji Křešice?

„Od roku 2006, tak to je kolik, 17 let. Dlouho.“

2. Jste tady spokojený?

„Jo, jo, jsem. Líbí se mi tu. Jinam bych nešel.“

3. Provádíte nácviky proto, abyste se posunul někam dále?

„Ne, spíš, abych je zvládl a udržel si tak práci. Pracuju v Palačinkárně a tam chci pracovat dál. A proto, že chci být tady s klukama, tak pracuju s nima.“

4. Kam byste se rád posunul?

„Nechci jinam a nechci jinou práci. Baví mě pracovat tady v kuchyni a v Palačinkárně taky. Nechci jinam, ani jinou práci. Holky tam jsou na mě hodný.“

5. Jaké nácviky provádíte?

„Vaříme, hlavně. A taky praní, žehlení, úklid, a taky chodíme nakupovat. Klára s námi trénuje i nakupování tady, placení a počítáme peníze. Jo a taky s námi trénuje vycházky, abychom mohli sami chodit do krámu. Ale to já zvládám.“

6. Naučil jste se něco, co jste dříve nezvládl?

„Nevím, asi ne. No, možná žehlit. Nikdy dřív jsem nežehlil. A pracovat s pračkou. Ale to mě nebaví. A taky už umím hrát hry na tabletu. To jsem taky předtím neuměl.“

7. Už jste si pobyt v jiné sociální službě nebo práci v podporovaném zaměstnávání vyzkoušel?

„Jo chvílku, ale to je už dávno. Už tam nechci. Budu tady s Márou.“

8. Pokud ano, jaké to bylo?

„Nevím. Ale už tam nechci. Ségra to tenkrát chtěla, ale mě se líbí tady u nás.“

9. Budete v nácvicích nadále pokračovat?

„Ale jenom v těch, abych mohl pracovat tady a v Palačinkárně. Do chráněnka nechci. Ani nikam jinam. Pan vedoucí mi to slíbil, že nemusím.“

10. Co všechno byste rád v životě zvládl, čeho dosáhl?

„Chci pracovat, to mě baví. A taky chci jet na dovolenou do Kytlice, tam pojedeme v červnu. A chci pořád jezdit sám do práce a do stěček. Mám tam kámoše a holky mě tam potřebujou. Prej jsem nejlepší a mají mě tam rádi. A umím počítat, můžu i obsluhovat.“

8 DISKUSE

Na počátku kvantitativního výzkumu bakalářské práce byly stanoveny výzkumné otázky, na které je v této kapitole reagováno.

1. Mohou uživatelé pobytové sociální služby zvýšit své schopnosti a dovednosti do takové míry, aby zvládli žít samostatněji?

Uživatelé Domova Na Pustaji Křešice provádějí nácviky běžných denních činností a nácviky na zařazení do pracovní rehabilitace do takové míry, že jsou schopni zvýšit své dosavadní schopnosti a dovednosti. Někteří jsou poté schopni žít samostatněji nebo se zařadit do pracovního procesu. Bohužel, dochází však k tomu, že po vyzkoušení si pracovní pozice nebo samostatného bydlení zjišťují, že takto žít nechtějí a mají zájem se vrátit zpět do domova. Bojí se toho, že v chráněném bydlení není dvacetí čtyř hodinová péče a že jim bude přítomnost pracovníků chybět, když je budou zrovna potřebovat. Pokud se jedná o práci v domově nebo v sociálních službách, spolupracují velice rádi. Vědí, že jsou to pracovníci, kteří umí s lidmi, jako oni pracovat, chápou jejich starosti i nedostatky. V běžném zaměstnání se cítí jiní. Mají pocit, že se na ně všichni dívají, že jsou z kolektivu vyčleněni. Proto tyto zaměstnání nechtějí, nevyhledávají. Pokud se uvolní místo v sociální službě, mají ihned o něho zájem. O běžné místo, nabídnuté sociální rehabilitací mezi normálními lidmi, zájem nemají. Uživatelé jsou neustále pracovníky domova, opatrovníkem i rodinami přesvědčováni, že i v těchto zaměstnáních nebudou na práci sami, že budou mít řádné zaučení a podporu, někoho, na koho se budou moci obrátit. Neslyší ani na to, že budou mít za svůj pracovní výkon krásné finanční ohodnocení, se kterým budou moci lépe nakládat. Problém je v tom, že to tito uživatelé ani nechtějí zkusit. Často mají pocit, že jsou k tomuto kroku tlačeni a dochází někdy i k psychickému rozhození uživatele.

2. Mají uživatelé pobytové sociální služby zájem o tyto nácviky a o samostatnější život?

Většina uživatelů Domova Na Pustaji Křešice má o nácviky zájem. Chtějí se něco naučit, být v něčem lepší a soběstačnější. Je pravda, že vždy záleží také na momentální náladě uživatele a na jeho motivaci, proč vlastně se chce nebo má se něco nového naučit. Často je to také o přístupu pracovníka, ale většinou uživatel spolupracuje. Pokud

uživatel ví, že by mohl získat práci v nějaké sociální službě, kterou navštěvuje a kde se cítí dobře, udělá pro to maximum. Pokud nemá tu správnou motivaci, je to složitější. Stejně je to i s nácviky běžných denních činností v domově. Mnozí z nich mají snahu se posunout do našich cvičných bytů. Čekají, až se zde uvolní místo, až někdo dobrovolně odejde do samostatného bydlení. Ve cvičných bytech jsou však spokojeni. Vědí, že pracovníci jsou poblíž, a pokud se něco nepovede, nevádí, vždy to společnými silami napraví.

3. Je uživatelům pobytové sociální služby nabízeno na Litoměřicku dostatečné množství navazujících služeb?

Na Litoměřicku existuje nyní dostatek sociálních služeb, které na sebe navazují, které spolupracují. Dospělí uživatelé s mentálním postižením mohou těchto služeb využívat z důvodu tolik potřebného vzdělávání a nácviků běžných činností a rozvíjení svých schopností. V posledních letech vzrostl na Litoměřicku velký počet sociálních služeb, které je vzdělávají v potřebných oblastech. Nejspíš je to proto, že se zde rozšiřuje i větší počet chráněných bytů, kam jsou lidé s mentálním postižením umísťováni. Tito lidé zde získávají nové zkušenosti a možnosti. Vzrostl díky nim nárůst chráněných a podporovaných bytů, zvýšil se počet uživatelů, kteří mohli být zařazeni do pracovního procesu. Mnozí uživatelé přišli do této služby ngramotní. Trvalo často i několik let, než se naučili to, co umí dnes. Neuměli psát, číst, počítat, pracovat na počítači, často se nezvládli ani podepsat. Pracovník služby poskytující pomoc a podporu těmto uživatelům musí být nejen trpělivý a empatický, ale především musí umět zájemce o jejich službu dobře namotivovat a zvládnout s ním krůček po krůčku pracovat.

Z rozhovorů je patrné, že domovy sociálních služeb a spolupracující sociální služby jsou pro uživatele velmi důležité. Dávají jim možnost začlenění do společnosti a lepšího života. Pocit zodpovědnosti, ale také možnost někam patřit. Mají důvěru v pracovníky těchto sociálních služeb. Je pro ně složité důvěřovat veřejnosti a věřit tomu, že i oni jsou ochotni jim pomoci. Snad se postupně tato bariéra odstraní a jednou bude jejich život ještě plnohodnotnější. V tuto chvíli je většina spokojena s tím, co má a koho má kolem sebe.

ZÁVĚR

Bakalářská práce byla nazvaná Vzdělávání osob s mentálním postižením v Domově Na Pustaji Křešice. V tomto domově žijí osoby s mentálním postižením a mnozí z nich zde žijí několik desítek let. Práce se zabývá problematikou vzdělávání osob s mentálním postižením a jejich dalšími možnostmi a uplatněním ve společnosti. Je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část má pět kapitol, kde je charakterizována speciálně pedagogická andragogika, mentální postižení, vzdělávání osob s mentálním postižením a popisuje sociální služby, které mohou na Litoměřicku osoby s mentálním postižením navštěvovat. Praktická část je případová studie pěti uživatelů Domova Na Pustaji Křešice a polostrukturované rozhovory s těmito uživateli.

Hlavním cílem bylo zjistit, jestli uživatelé Domova Na Pustaji Křešice mají možnost se vzdělávat a zda mají o vzdělávání zájem. Jestli je dostatek sociálních služeb s tímto zaměřením a zda mohou tito uživatelé si osvojit pracovní návyky a zvýšit své kompetence.

Tyto osoby provádějí pracovní nácviky i nácviky běžných denních činností. Ze strany domova je snaha tyto uživatele, pokud mají zájem, co nejvíce začlenit do společnosti a to, ať už posunem do chráněných či podporovaných bytů, nebo snahou zapojit je do pracovního procesu. U osob s mentálním postižením je proces vždy velmi dlouhý a většinou náročný. Setkávají se s nástrahy, zklamáním, cítí často selhání. Většinou ale v nácvicích pokračují dále.

Pro osoby s mentálním postižením je další vzdělávání a aktivní trávení volného času velmi důležité. Zlepšují si své motorické schopnosti a dovednosti, učí se a zdokonalují se v nových činnostech, ale také získávají nové přátele. Kdyby nebyli pracovníky motivovány k těmto činnostem, mnozí z nich by trávili svůj volný čas pasivně, většinou sledováním televize, popíjením kávy a kouřením.

Během zpracovávání této práce se v Domově Na Pustaji Křešice událo mnoho změn. Někteří uživatelé se více zapojili do spolupráce s Euroinstitutem a se Sociální rehabilitací. Otevřel se od nového roku v domově cvičný byt, kde tito uživatelé více a zodpovědněji provádějí své nácviky. Učí se, že je toto jejich domácnost a jsou zodpovědní za její chod a čistotu. Z pozorování je patrné, že je toto umístění do

cvičného bytu posunulo dále. Zvládají vše lépe, spolupracují, mají snahu se více zapojovat do běžných denních činností.

Nácviky prováděné ve skupinkách na klubovnách mezi ostatními uživateli nebyly tak účinné, neboť sledovali to, že ostatní uživatelé mohli posedávat, sledovat televizi a nikdo po nich v tu danou chvíli nic nepožadoval. Nyní vidí svou domácnost a chtějí ji mít krásnou, čistou, upravenou. Z této zkušenosti je zřejmé, že cvičný byt byl správný krok. Předpokládá se, že další krok bude postupné přemístění do chráněných bytů s menší podporou pracovníků.

Je však potřeba, aby byly kroky postupné a uživatelé měli sami jistotu, že udělat další krok zvládnou. Pokud budou do tohoto kroku tlačeny, vzeprou se.

Stejně je to i u pracovních nácviků. Je potřeba podpora někoho, koho budou mít blízko sebe, než se vše naučí a budou si sami jisti, že pracovní činnost zvládají. Poskytovat postupně méně a méně podpory, až si uživatel sám uvědomí, že již pracovníka mít u sebe nepotřebuje. Vložit uživatele s mentálním postižením do pracovního procesu a čekat, že se pracovní náplň naučí pozorováním a opakováním bez podpory druhé osoby, je nereálné.

Někteří uživatelé s lehkým a středním mentálním postižením, žijících v Domově Na Pustaji Křešice mají snahu se nadále vzdělávat, učit se novým věcem, zapojovat se do společnosti a být pro stát užiteční. Spolupracují s dalšími sociálními službami, provádějí pracovní nácviky, společně hledají vhodné pracovní zařazení. Sami to však nezvládnou. Potřebují podporu a někoho, za kým mohou jít, na koho se obrátit, pokud si neví rady.

Většina s nich chce spolupracovat, chce žít samostatněji, chce pracovat. Bojí se však neznáma. Je potřeba jejich hranici posouvat krůček po krůčku, nevyplašit je. Jakmile se zklamou, trvá většinou dlouho, než se opět postaví na nohy a pokračují.

V sociálních službách s mentálně postiženými lidmi je potřeba, aby pracovali zaměstnanci, kteří jsou empatičtí, trpěliví a mají chuť a odhodlání těmto lidem pomáhat. Je potřeba se dále vzdělávat, hledat nové cesty a možnosti, jak s nimi pracovat. Bohužel se v sociálních službách několikrát narazí na to, že i zde pracují lidé, kteří si své pracovní pozice neváží. Natož aby si vážili těch, se kterými pracují, jsou s nimi v denním kontaktu a pro které by tu měli být.

9 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

APSS ČR. *Management a kvalita sociálních služeb*, Tábor, 2020. ISBN 978-80-88361-06-0.

BARTÁK, Jan a Milan DEMJANENKO. *Sociální andragogika: andragogika v procesu socializace člověka*. Praha: Grada, 2021. Pedagogika. ISBN 978-80-247-3997-7.

ČERNÁ, Marie. *Česká psychopedie: speciální pedagogika osob s mentálním postižením*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1565-3.

DOLEŽAL, Rudolf a Marie VÍTKOVÁ. *Zaměstnávání osob se zdravotním postižením*, Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-143-0.

FONTANA, David. *Sociální dovednosti v praxi*, Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1197-6.

FRANIOK, Petr. *Vzdělávání osob s mentálním postižením*, Ostravská univerzita 2008

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

KREJČÍŘOVÁ, Olga a Zdeňka KOZÁKOVÁ. *Profesní příprava a pracovní uplatnění osob s mentálním postižením*, Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3711-8.

MÁTEL, Andrej. *Teorie sociální práce I*, Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-2824-2.

MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ. ed. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-262-0234-9.

MATOUŠEK, Oldřich, KŘIŠŤAN, Alois. ed. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

NOVOSAD, Libor. *Základy speciálního poradenství*, Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7367-174-3.

PIPEKOVÁ, Jarmila, Marie VÍTKOVÁ a Miroslava BARTOŇOVÁ. *Od edukace k sociální inkluzi osob se zdravotním postižením se zaměřením na mentální postižení: From education to social inclusion of people with health disabilities with focus on intellectual disabilities*. 2., upr. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-7689-1.

PÖRTNER, Marlis. *Na osobu zaměřený přístup v práci s lidmi s mentálním postižením a s klienty vyžadujícími trvalou péči*, Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-582-0.

ŠÍŠKA, Jan, *Mimořádná dospělost*, Praha: Nakladatelství Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0992-4.

VALENTA, Milan, Jan MICHALÍK a Martin LEČBYCH. *Mentální postižení*. 2., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Grada, 2018. Psyché. ISBN 978-80-271-0378-2.

VÍTKOVÁ, Marie. *Integrativní speciální pedagogika*, Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-071-9.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

Employment readiness in adults with intellectual disabilities, 2021. Specijalna Edukacija i Rehabilitacija [online]. 20(1), 35-49 [cit. 2023-02-25]. ISSN 14527367. Dostupné z: doi:10.5937/specedreh20-30874

BRENDLI, Katherine R. a Lindsay KOZACHUK, 2022. *Postsecondary Success Stories: Perspectives of Adults With Intellectual and Developmental Disabilities*. Inclusion [online]. 10(2), 104-117 [cit. 2023-02-25]. ISSN 23266988. Dostupné z: doi:10.1352/2326-6988-10.2.104

Seznam použitých internetových zdrojů

Centrum sociální pomoci Litoměřice [online]. [cit. 2022-11-15]. Dostupné z:

<https://www.csplitomerice.cz/zarizeni/domov-na-pustaji-kresice/>

Euroinstitut [online]. [cit. 2022-11-15]. Dostupné z: <https://www.euroinstitut.cz/>

Fokus Labe. Sociální služby v Ústeckém kraji [online]. [cit. 2022-11-15]. Dostupné z:

<https://socialnisluzby.kr-ustecky.cz/socialni-sluzby/fokus-labe-litomerice-908/>

Individuální plánování v sociálních službách. Individuální plánování [online]. [cit. 2022-11-15]. Dostupné z: <https://www.individualniplanovani.cz/co-je-individualni-planovani/klicove-pojmy/>

Sociální rehabilitace. Diakonie [online]. [cit. 2022-12-09]. Dostupné z: <https://www.diakonieltm.cz/sluzby/sr/>

Sociálně terapeutická dílna. Naděje Litoměřice [online]. [cit. 2022-11-15]. Dostupné z: https://www.nadeje.cz/litomerice/lt_std

Sociálně terapeutické dílny. Diakonie [online]. [cit. 2022-12-11]. Dostupné z: <https://www.diakonieltm.cz/sluzby/std/>

STD Cestou integrace Litoměřice [online]. [cit. 2022-11-15]. Dostupné z: <https://www.csplitomerice.cz/zarizeni/std-cestou-integrace-litomerice/>

Úřad práce [online]. [cit. 2022-12-19]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/prispevek-na-peci>

10 PŘÍLOHY

Příloha č. 1 - Otázky k rozhovorům s uživateli na Pustaji Křešice, kteří byli vybráni do Případové studie

Příloha č. 2 – Ukázkový individuální plán

Příloha č. 3 – Ukázkový plán péče

Příloha č. 4 – Žádost o umístění do zařízení domova pro osoby se zdravotním postižením

Příloha č. 5 – Žádost o umístění do služby chráněné bydlení

Příloha č. 6 – Žádost o poskytování služby sociální rehabilitace

Příloha č. 7 – Žádost o zařazení do Sociálně terapeutických dílen

Příloha č. 8 – Ukázka výrobků uživatelů Domova Na Pustaji Křešice

Příloha č. 1 - Otázky k rozhovorům s uživateli na Pustaji Křešice, kteří byli vybráni do Případové studie

1. Jak dlouho jste v Domově Na Pustaji Křešice?
2. Jste tady spokojený?
3. Provádíte nácviky proto, abyste se posunul někam dále?
4. Kam byste se rád posunul?
5. Jaké nácviky provádíte?
6. Naučil jste se něco, co jste dříve nezvládl?
7. Už jste si pobyt v jiné sociální službě nebo práci v podporovaném zaměstnávání vyzkoušel?
8. Pokud ano, jaké to bylo?
9. Budete v nácvicích nadále pokračovat?
10. Co všechno byste rád v životě zvládl, čeho dosáhl?

Příloha č. 2 – Ukázkový individuální plán

Centrum sociální pomoci Litoměřice
Dlouhá 75
410 02 Lovosice

Domov Na Pustaji Křešice
Encovanská 73
411 48 Křešice

Individuální plán

Vladimír	Datum narození:
Klíčový pracovník:	Andrea Rosová
Přání a potřeby klienta:	Chtěl bych se z DNP Křešice vrátit zpět do chráněného nebo podporovaného bydlení kde bych chtěl zvládnout vše lépe než doposud.
Zdroje a metody zjištění:	z rozhovoru s uživatelem
Osobní cíl klienta a klíčového pracovníka:	Vladimír se potřebuje naučit některé činnosti, které bude potřebovat, aby se mohl zapojit do aktivit v chráněném nebo podporovaném bydlení. Musí se naučit dodržovat pořádek, žehlit, prát, vařit a sestavovat jídelníček. Zvládat nakupovat potraviny za sumu kterou dostane. Zvládnout sám návštěvu lékaře, úřadu a spolupracující služby.
Klientovy zdroje:	Vladimír již v chráněném bydlení byl a některé činnosti se tam již naučil. Pro nedodržování smluvených návštěv u maminky mu však byla služba v CHB přerušena a vrátil se zpět do DNP Křešice. Vladimíra je potřeba motivovat k různým aktivitám jak v domově tak mimo něj. Na toto se právě zaměříme, aby pravidelně vyjížděl a naučil se ráno vstávat sám na budík.
Rizika:	Náladovost a ochota uživatele.

Kroky k naplnění osobního cíle	Četnost/termín	Realizuje
1. Vladimírovi je vysvětleno co musí v CHB dodržovat a co se musí naučit lépe a v čem se zlepšit, čemu se vyvarovat.	do 31.3.2023	uživatel, klíčový pracovník, PSS ve službě
2. Uživatel trénuje zase činnosti, které jsou do CHB potřeba a snaží se pravidelně vyjíždět za aktivitami mimo zařízení.	do 31.7.2023	uživatel, klíčový pracovník, PSS ve službě
3. Uživatel se snaží aktivity a činnosti vykonávat sám, pouze za podpory pracovníce.	do 31.10.2023	uživatel, klíčový pracovník
4. Uživatel již většinu činností zvládá sám, pouze pod občasným dohledem.	do 30.12.2023	uživatel, klíčový pracovník
5. Uživatel již zvládá vše zcela sám.	31.12.2023	uživatel

Sestavil/a Andrea Rosová, dne 01.01.2023

Podpis

Příloha č. 3 – Ukázkový plán péče

Centrum sociální pomoci Litoměřice
Dlouhá 75
410 02 Lovosice

Domov Na Pustaji Křešice
Encovanská 73
411 48 Křešice

Plán péče

k datu: 26.02.2023

Vladimír

Datum narození:

Klíčový pracovník: Andrea Rosová

Poskytovaná služba: Domov Na Pustaji Křešice

Oblékání, svlékání

Úkony běžné péče o osobu

Nezvládá z důvodu:	Mobilní uživatel s lehkou mentální poruchou, s významnou poruchou chování. Uživatel musí být podporován a motivován k výměně osobního prádla, k výměně lůžkovin, ke stlání, větrání pokoje, k úklidu svých osobních věcí. Uživatel samostatně tyto činnosti nevykoná, nemá je zájem samostatně provádět..
Společné cíle klienta a PSS:	Chci připomínat činnosti, které je potřeba vykonat. Chci potřebnou podporu k těmto činnostem. Uživateli budou činnosti připomínány a bude podporován a motivován k jejich provedení.
Klientovy zdroje:	Uživatel zvládá se postupně naučit, které činnosti je potřeba vykonat. Zvládá spolupracovat s pracovníci. Je schopen se samostatně obléci, svléci, vybrat si vhodné oblečení dle akce a počasí. Umí si samostatně ustlat lůžko i povléci lůžkoviny. Pokoj po připomenutí pracovníce vyvětrá a spolupracuje při úklidu pokoje.

Činnosti pracovníka v sociálních službách / kroky vedoucí k naplnění cílů	Plán
1 Úklid osobního prádla 1x denně a DP - podpořit	Během dne (pracovní dny)
2 výměna ložního prádla včetně mytí lůžka a matrace 1 x 14 dní - podpořit (1x14dní)	Během dne (út)
3 výměna osobního prádla 1 x denně a DP - podpořit	Během dne (každý den)
4 úklid osobních věcí 1 x týdně a DP - podpořit	Během dne (út)
5 oblékání / svlékání R/ V, při koupeli a DP - podpořit	Během dne, v noci (každý den)
6 úklid ložního prádla po vyprání 1 x 14 dní - provést	V noci (út)
7 Přenos špinavého prádla do prádelny, vážení prádla - provést	Během dne (každý den)
8 Příprava ložního prádla 1 x 14 dní - provést	V noci (po)
9 Výměna osobních ručníků 1x týdně a DP - provést	V noci (st)
10 Větrání a stlání lůžkovin denně - podpořit	Během dne, v noci (každý den)
11 úklid osobního prádla - denní místnost s prádlem - provést	V noci (pracovní dny)
12 Přenos špinavého ložního prádla do prádelny 1X14dní provést (každých 14 dní)	Během dne (út)

Jiné: Uživatel většinu těchto činností zvládá samostatně, ale nebyl zvyklý je doma dělat, proto je dělat nechce. Doma činnosti dělala maminka. Požaduje, aby činnosti vykonávaly za něho pracovníce. Je motivován k tomu, aby tyto činnosti zvládal sám.

Plán oblasti sestavil/a Andrea Rosová, dne 08.01.2023

Plán péče

k datu: 26.02.2023

Jídlo, pití

Úkony běžné péče o osobu

Nezvládá z důvodu:	Mobilní uživatel s lehkou mentální poruchou, s významnou poruchou chování. Uživatel nezvládá si samostatně připravit kompletně celou studenou večeři a umýt po sobě znečištěné nádobí. Občas požaduje podporu pracovníce.
Společné cíle klienta a PSS:	Chci podporu při stolování, dle potřeby i při přípravě stravy a mytí nádobí. Uživatel bude mít podporu při adaptaci, bude mu poskytnuta veškeré potřebná podpora při přípravě stravy a dodržování správného stolování.
Klientovy zdroje:	Uživatel zvládá jíst u stolu, vybrat si jídlo, které má rád, upravit si vhodně jídlo, jen s některým potřebuje pomoci. Dodržuje samostatně pitný režim. Zvládá jíst příborem. Dodržuje zásady společenského stolování, jen občas je potřeba mu je připomenout. Dokáže si říci o přidání, pokud má ještě hlad, ale je edukován k tomu, aby vzhledem k jeho omezenému pohybu, jedl pouze jídlo, které mu

Činnosti pracovníka v sociálních službách / kroky vedoucí k naplnění cílů	Plán
1 aktivní nabízení tekutin mimo jídla - podpořit	Během dne, v noci (každý den)
2 pomoc při jídle (odnesení, přinesení talíře, nalití polévky) - podpořit	Během dne (každý den)
3 upevňování návyků správného stolování DP - podpořit	Během dne (každý den)
4 Příprava studené stravy, mytí nádobí 3 x týdně, DP - provést	Během dne (st, so, ne)
5 úprava stravy (rozbalení, namazání, nakrácení) - podpořit	Během dne (každý den)
6 aktivní nabízení tekutin při jídle - provést	Během dne (každý den)
7 příprava stolů na stolování - provést	Během dne (každý den)

Plán oblasti sestavil/a Andrea Rosová, dne 08.01.2023

Prostorová orientace

Úkony běžné péče o osobu

Nezvládá z důvodu:	Mobilní uživatel s lehkou mentální poruchou, s významnou poruchou chování. Uživatel se mimo domov neorientuje, potřebuje doprovod. Nemá prozatím možnost samostatných vycházek, nebyl ještě proveden nácvik těchto vycházek. Nezajistí si samostatně potřebné náležitosti k vycházce, především k lékaři. Nezvládá si samostatně označit své věci.
Společné cíle klienta a PSS:	Chci mít zajištěn potřebný doprovod k případnému lékaři, na nákupy, či na vycházku. Chci mít všechny své osobní věci označené, aby mi je nenosil jiný uživatel. Uživateli bude poskytnuta potřebná podpora, poskytnut vždy doprovod a bude mít označeny všechny své osobní věci.
Klientovy zdroje:	Uživatel si pozná své věci, ale nechce, aby mu je nosil někdo jiný. Uživatel se, díky motivace pracovníce, snaží zvládat mnoho činností sám, často stačí mu je pouze připomenout. Při vyšetření u lékaře nebo na vycházce spolupracuje s pracovníci. Dokáže vyjádřit libost a nelibost.

Činnosti pracovníka v sociálních službách / kroky vedoucí k naplnění cílů	Plán
1 doprovod na vyšetření mimo domov DP - provést (dle vyšetření)	Během dne (každý den)
2 kontrola bezp. prostředí D/N - provést	Během dne, v noci (každý den)
3 kontrola přítomnosti v zařízení - provést	Během dne, v noci (každý den)
4 sledování kvality spánku DP - provést	V noci (každý den)
5 sledování známek neklidu DP - provést	V noci, během dne (každý den)

Plán péče

k datu: 26.02.2023

6 doprovod při vycházce mimo domov DP - provést (dle vycházky) Během dne (každý den)

Jiné: Uživatel musí být k činnostem více motivován, činnosti často provádět nechce. Je edukován k tomu, aby činnosti důležité pro jeho osobu dělal samostatně nebo s menší podporou pracovnice. Za uživatele v domácím prostředí tyto činnosti vykonávala maminka.

Plán oblasti sestavil/a Andrea Rosová, dne 08.01.2023

Osobní hygiena	Pomoc nebo zajištění hygieny
Nezvládá z důvodu:	Mobilní uživatel s lehkou mentální poruchou, s významnou poruchou chování. Uživatel nezvládá samostatně dodržovat zásady hygieny, musí mu být pravidelně připomínány. Uživateli musí být připomínáno čištění zubů, celková koupel i holení a ověřováno, zda činnosti vykonal.
Společné cíle klienta a PSS:	Chci dodržovat zásady správné hygieny, proto potřebuji, aby mi byly připomínány. Chci potřebnou podporu při nácviu správné hygieny, při třídění prádla i při zajištění pomůcek k osobní hygieně. Uživatel bude mít potřebnou podporu při hygieně a bude motivován k co největší samostatnosti. Bude mít zajištěny hygienické pomůcky a motivován ke spolupráci při výběru.
Klientovy zdroje:	Uživatel většinu činností osobní hygieny zvládá, jen se mu nechce je dodržovat. Zvládá se samostatně umýt, vykoupat, vyčistit si zuby i se oholit. Bude nadále podporován k dodržování zásad pravidelné hygieny. Pokud se mu něco nelíbí nebo mu chybí nějaké pomůcky k osobní hygieně, dokáže si o ně říci a při jejich nákupu spolupracovat.

Činnosti pracovníka v sociálních službách / kroky vedoucí k naplnění cílů	Plán
1 upevňování návyků v hygienické péči	Během dne, v noci (každý den)
2 holení, péče o holicí strojek - podpora	Během dne (po, st, pá)
3 celková koupel - sprcha, vana - podpořit	Během dne (každý den)
4 ranní a večerní hygiena - podpořit (umytí obličeje, vyčištění zubů)	Během dne, v noci (každý den)

Plán oblasti sestavil/a Andrea Rosová, dne 08.01.2023

Základní péče o vlasy a nehty	Pomoc nebo zajištění hygieny
Nezvládá z důvodu:	Mobilní uživatel s lehkou mentální poruchou, s významnou poruchou chování. Uživatel si nezvládá samostatně ostříhat nehty na nohou a na rukou.
Společné cíle klienta a PSS:	Chci podporu při stříhání nehtů na rukou a chci mít zajištěnou pravidelnou pedikúru. Uživatel bude mít podporu při stříhání nehtů na rukou a bude mít zajištěnou pedikúru.
Klientovy zdroje:	Uživatel si dokáže sám říci, když potřebuje ostříhat nehty. Při stříhání nehtů spolupracuje.

Činnosti pracovníka v sociálních službách / kroky vedoucí k naplnění cílů	Plán
1 péče o vlasy (úprava účesu), česání - podpora	Během dne (každý den)
2 mytí vlasů - podpora	Během dne (po, pá)

Plán oblasti sestavil/a Andrea Rosová, dne 08.01.2023

Plán péče

k datu: 26.02.2023

Motorické, psychické a sociální dovednosti

Výchovné, vzděl. a aktivizační činnosti

Nezvládá z důvodu:	Mobilní uživatel s lehkou mentální poruchou, s významnou poruchou chování. Uživatel nezvládá si samostatně naplánovat činnosti potřebné k rozvoji a procvičování dovedností. nedokáže si zajistit potřebné pomůcky k těmto činnostem. Často si není jist, co vše je potřeba zajistit.
Společné cíle klienta a PSS:	Chci podporu při činnostech, které jsou v domově nabízeny. Chci, aby mi tyto činnosti byly nabízeny a já sám se budu rozhodovat, kterých se zúčastním. Uživateli budou nabízeny činnosti, bude se rozhodovat samostatně o účasti a dle potřeby mu bude poskytnuta potřebná podpora.
Klientovy zdroje:	Uživatel se zvládá samostatně rozhodnout, které nabízené aktivity se zúčastní. Při účasti dokáže spolupracovat s pracovníci. Umí vyjádřit libost a nelibost u dané činnosti.

Činnosti pracovníka v sociálních službách / kroky vedoucí k naplnění cílů	Plán
1 oddechové a relaxační činnosti	Během dne (každý den)
2 procvičování jemné motoriky	Během dne (každý den)

Plán oblasti sestavil/a Andrea Rosová, dne 08.01.2023

Volnočasové a zájmové aktivity

Výchovné, vzděl. a aktivizační činnosti

Nezvládá z důvodu:	Mobilní uživatel s lehkou mentální poruchou, s významnou poruchou chování. Uživatel nezvládá samostatně naplánovat a zorganizovat výlet a zajistit potřebné náležitosti k uskutečnění výletu. Často neví, co je vše potřeba k naplánování výletu zajistit.
Společné cíle klienta a PSS:	Chci se zúčastňovat výletů, chci, aby mi tyto výlety byly nabízeny. Sám se budu rozhodovat, kterého výletu se zúčastním. Chci mít potřebnou podporu na výletě. Uživateli budou nabízeny výlety pořádané v DNP Křešice. Uživatel si bude z výletů samostatně vybírat a rozhodovat se, kterého se zúčastní. Bude poskytnuta potřebná podpora.
Klientovy zdroje:	Uživatel zvládá se samostatně rozhodnout, kterého výletu se zúčastní a dokáže na daném výletu spolupracovat s pracovníci. Uživatel zvládá sám navrhnout, kam by chtěl jet na výlet. Na výletu dodržuje zásady slušného chování, jen často odbíhá k věcem, které ho zaujmou, aniž by svůj odchod oznámil doprovodu.

Činnosti pracovníka v sociálních službách / kroky vedoucí k naplnění cílů	Plán
1 rukodělné činnosti (zhotovení drobných výrobků) - podpora	Během dne (každý den)
2 výtvarné činnosti (malování, vybarvování, stříhání, lepení...)	Během dne (každý den)
3 hraní stolních her, skládání puzzlů	Během dne (každý den)
4 sportovní aktivity (pétanque, kuželky, volejbal, fotbal...)	Během dne (každý den)
5 práce na zahradě a v areálu domova (skleník, květinová zahrada...)	Během dne (každý den)
6 společenská akce v zařízení (turnaj, olympiáda, soutěž, posezení s přáteli...)	Během dne (každý den)
7 hudební činnosti (hraní na hudební nástroj, zpěv, poslech hudby...)	Během dne (každý den)

Plán oblasti sestavil/a Andrea Rosová, dne 08.01.2023

Plán péče

k datu: 26.02.2023

Využívání služeb

Zprostředkování kontaktu se spol.

Nezvládá z důvodu:	Mobilní uživatel s lehkou mentální poruchou, s významnou poruchou chování. Uživatel nezvládá si samostatně zajistit potřebné věci, finance by utratil za věci nepotřebné. Nezvládá si svěřené finance rozdělit tak, aby uhradil přednostně to důležité. Nezvládá si samostatně zajistit náležitosti k uskutečnění výletu do cukrárny, solné jeskyně apod.
Společné cíle klienta a PSS:	Chci podporu při nákupu běžných potřeb, abych měl k dispozici vše, co potřebuji. Chci podporu při návštěvě cukrárny, solné jeskyně apod., především s naplánováním těchto akcí. Chci, aby mi tyto akce byly nabízeny, sám se budu o účasti rozhodovat. Uživatel bude mít potřebnou podporu při plánování těchto akcí, při návštěvě cukrárny, solné jeskyně apod. Bude mít podporu při nákupu potřeb.
Klientovy zdroje:	Uživatel se zvládá samostatně rozhodnout, kterého výletu se zúčastní, zvládá dodržovat pravidla společenského chování, jen je potřeba mu je občas připomenout. Zvládá si nakoupit běžné potřeby, jen je potřeba dohled pracovnice, aby je opravdu koupil.

Činnosti pracovníka v sociálních službách / kroky vedoucí k naplnění cílů	Plán
1 návštěva cukrárny, solná jeskyně, divadlo, kadeřník aj. (dle zájmu uživatele)	Během dne (každý den)

Plán oblasti sestavil/a Andrea Rosová, dne 08.01.2023

Upevnění kontaktů, sociální začleňování

Zprostředkování kontaktu se spol.

Nezvládá z důvodu:	Mobilní uživatel s lehkou mentální poruchou, s významnou poruchou chování. Uživatel nechce samostatně zajišťovat korespondenci s přáteli a manipulovat se služebním telefonem. Požaduje, pokud má zájem o kontakt s přáteli, podporu pracovnice.
Společné cíle klienta a PSS:	Chci být v občasném kontaktu se svými přáteli a chci používat dle svého zájmu služební telefon. Chci, podporu při psaní dopisu a nadepisování adres a při manipulaci se služebním telefonem. Uživateli bude poskytnuta potřebná podpora.
Klientovy zdroje:	Uživatel zvládá se rozhodnout, koho bude kontaktovat. Sám si o spolupráci řekne. Telefonovat zvládá sám, jen chce pomoc při vyhledání tel. čísla. Bojí se, že s ním něco provede a telefon např. zablokuje. Uživatel umí psát, ale nerad nadepisuje adresy, aby je nespletl.

Činnosti pracovníka v sociálních službách / kroky vedoucí k naplnění cílů	Plán
1 zprostředkování telefonického hovoru – služební telefon	

Jiné: Uživatel služební mobilní telefon používá minimálně, má vlastní mobilní telefon, se kterým zvládá samostatně manipulovat.

Plán oblasti sestavil/a Andrea Rosová, dne 08.01.2023

Plán péče

k datu: 26.02.2023

Sociálně terapeutické činnosti

Sociálně terapeutické činnosti

Nezvládá z důvodu:	Mobilní uživatel s lehkou mentální poruchou, s významnou poruchou chování. Uživatel nezvládá samostatně naplánovat a zorganizovat společenskou akci, plánovat a samostatně plnit IP a provádět bez pomoci pracovníce návštěvy STD či Fokus Labe.
Společné cíle klienta a PSS:	Chci, aby mi byly nabízeny společenské akce v DNP i mimo domov, sám se budu rozhodovat, které akce se zúčastním. Chci podporu při individuálním plánování a při plnění IP. Chci se účastnit dle svého zájmu návštěv STD a samostatně si vybírat dle měsíčního plánu, kdy navštívím Fokus Labe. Uživateli bude nabízena možnost účasti na akcích v DNP i mimo domov, bude mu poskytnuta potřebná podpora. Bude spolupracovat s pracovníci při zhotovování a plnění IP a bude, dle svého zájmu, navštěvovat STD a Fokus Labe.
Klientovy zdroje:	Uživatel se zvládá samostatně rozhodnout, které akce se zúčastní, dokáže si říci o podporu pracovníce. Zvládá spolupracovat při zhotovení IP a při jeho plnění. Jen je potřeba více motivace ze strany pracovníka, neboť je uživatel pohodlný a často se mu spolupracovat nechce. Uživatel by mnoho činností zvládl bez pomoci, ale je pohodlný pro tyto činnosti něco udělat. Dokáže se vyjádřit, když se mu něco nelíbí a sám se rozhodnout.

Činnosti pracovníka v sociálních službách / kroky vedoucí k naplnění cílů	Plán
1 účast na společenských akcích v zařízení dle Týd. rozvrhu.. - podpořit (dle zájmu uživatele a dle týdenního plánu)	Během dne (každý den)
2 účast na společenských akcích mimo zařízení (hromadné, zábavy..) - podpořit (dle zájmu uživatele a dle týdenního plánu)	Během dne (každý den)
3 příprava do Sociálně terapeutické dílny (při návštěvě STD)	Během dne (pracovní dny)
4 Plnění Individuálního plánu s uživatelem	Během dne (každý den)

Plán oblasti sestavil/a Andrea Rosová, dne 08.01.2023

Uplatňování práv a zájmů

Pomoc při uplatňování práv, zájmů aj.

Nezvládá z důvodu:	Mobilní uživatel s lehkou mentální poruchou, s významnou poruchou chování. Uživatel nezvládá si samostatně zajistit jednání s úřady a soudem, větší nákup a hospodařit s hmotnými a finančními depozity. Uživatel nezvládá za svěřené finance nakoupit vše potřebné, finance by utratil za tolik nepotřebné věci, jako jsou křupky, brambůrky nebo CD.
Společné cíle klienta a PSS:	Chci mít své osobní záležitosti v pořádku, zabezpečeno jednání s úřady, soudem a opatrovníkem, vedena v pořádku má finanční a hmotná depozita. Chci být o všech záležitostech informován. Uživatel bude mít všechny osobní záležitosti, které jsou v kompetenci domova, v pořádku a bude o všem informován. Bude motivován ke spolupráci při vyřizování.
Klientovy zdroje:	Uživatel zvládá komunikovat za podpory pracovníka s úřady, soudem i opatrovníkem. Uživatel je celkem komunikativní. Spolupracuje při nákupu osobních potřeb, z nabízeného zboží si dokáže sám vybrat. Je však pracovníci edukován k tomu, aby si vždy nejprve nakoupil potřebné věci, jako je drogerie či oblečení, poté si za zbylé finance nakoupil to ostatní. Z volnočasových aktivit si také vybere sám. Na besedě s vedoucími pracovníky se dokáže vyjádřit.

Činnosti pracovníka v sociálních službách / kroky vedoucí k naplnění cílů	Plán
1 nákup osobních potřeb - podpora	Během dne (pracovní dny)

Plán oblasti sestavil/a Andrea Rosová, dne 08.01.2023

Plán péče

k datu: 26.02.2023

Riziko ztráty v prostoru mimo zařízení

Rizikové faktory:	Uživatel bude pravidelně zapojován do aktivit, aby netrávil celý svůj čas na pokoji na lůžku, budou s ním plánovány aktivity, které ho baví. U uživatele je riziko svévolného opuštění domova a odchodu k rodině, bez nahlášení sloužícímu personálu.
Cíle péče:	Uživateli bude neustále připomínáno, aby dodržoval pravidla domova a Domácí řád. Nedodržování pravidel bude oznámeno opatrovníkovi a rodině. Uživateli bude nabízeno, aby aktivně se zapojoval do trávení volného času, aby nepobýval po celý den na pokoji na lůžku. Dle zájmu uživatele bude proveden nácvik samostatných vycházek. Po domluvě s opatrovníkem budou uživateli samostatné vycházky povoleny.
Uvědomuje si klient riziko a jeho následky:	Uživatel si riziko uvědomuje.

Činnosti pracovníka v sociálních službách / kroky vedoucí k naplnění cílů	Plán
1 kontrola bezpečnosti zvýšeným dohledem - provést	Během dne, v noci (každý den)
2 zajištění bezpečnosti slovními příkazy - provést	Během dne (každý den)

Plán oblasti sestavil/a Andrea Rosová, dne 08.01.2023

Plán péče sestavil/a Andrea Rosová, dne 08.01.2023

Podpis

Příloha č. 4 – Žádost o umístění do zařízení domova pro osoby se zdravotním postižením

Centrum sociální pomoci Litoměřice
příspěvková organizace
Dlouhá 75
410 02 LOVOSICE

Žádost o umístění do zařízení domova pro osoby se zdravotním postižením

Datum podání žádosti.....

Žádost o umístění do:

(upřednostňované zařízení zaškrtněte)

- A) Domov sociální péče Skalice
 B) Domov Na Pustaji Křešice
 C) Domov sociální péče Chotěšov
 D) Domov Na Svobodě Čížkovice

1. **Žadatel/ka:** jméno
příjmení rodné jméno

2. **Narozen/a:**
den, měsíc, rok

3. **Trvalé bydliště:**

Kontaktní adresa, telefon

4. **Omezení ve svéprávnosti** omezen/a ve svéprávnosti NE (zaškrtněte)

Rozhodnutí soudu v ze dne..... č.j.:.....

5. **Jméno, adresa, tel., e-mail opatrovníka, je-li žadatel/ka omezen/a ve svéprávnosti:**

.....

Rozhodnutí soudu v ze dne..... č.j.:.....

6. Příspěvek na péči

ANO NE (zaškrtněte)

7. Jméno a adresa praktického lékaře:.....

8. Svým podpisem dávám souhlas s nakládání osobních a citlivých údajů dle zák. č 101/2000 Sb., pro evidence žádostí do zařízení CSP Litoměřice, p. o. a případné poskytování služeb sociální péče, dle 108/2006 Sb.

9. K žádosti musíte doložit:

1. Vyplněné lékařského vyjádření
2. Rozhodnutí soudu o svéprávnosti
3. Rozhodnutí soudu o určení opatrovníka (kopie)

.....
Čitelný vlastnoruční podpis žadatele/ky
(nebo soudem určeného opatrovníka)

V.....

dne.....

Tel:416 535 984, IČO: 080195, č.ú. : 126-471/0100, e-mail:csp.litomerice@cspplitomerice.cz

Příloha č. 5 – Žádost o umístění do služby chráněné bydlení

Centrum sociální pomoci Litoměřice
příspěvková organizace
Dlouhá 75
410 02 LOVOSICE

Žádost o umístění do zařízení – CSP Chráněné bydlení
Litoměřice
služba chráněné bydlení

Datum podání žádosti.....

1. Žadatel/ka: jméno
příjmení rodné jméno

2. Narozen/a:
den, měsíc, rok

3. Trvalé bydliště:

Kontaktní adresa, telefon

4. Omezení ve svéprávnosti omezen/a ve svéprávnosti NE (zaškrtněte)

Rozhodnutí soudu v ze dne..... č.j.:.....

5. Jméno, adresa, tel., e-mail opatrovníka, je-li žadatel/ka omezen/a ve svéprávnosti:

.....

Rozhodnutí soudu v ze dne..... č.j.:.....

6. Příspěvek na péči

ANO NE (zaškrtněte)

7. Jméno a adresa praktického lékaře:.....

8. Svým podpisem dávám souhlas s nakládání osobních a citlivých údajů dle zák. č. 101/2000 Sb., pro evidence žádostí do zařízení CSP Litoměřice, p. o. a případné poskytování služeb sociální péče, dle 108/2006 Sb.

9. K žádosti musíte doložit:

1. Vyplněné lékařského vyjádření
2. Rozhodnutí soudu o svéprávnosti
3. Rozhodnutí soudu o určení opatrovníka (kopie)

.....
Čitelný vlastnoruční podpis žadatele/ky
(nebo soudem určeného opatrovníka)

V.....

dne.....

Tel:416 535 984, IČO: 080195, č.ú. : 126-471/0100, e-mail:csp.litomerice@csplitomerice.cz

Žádost o poskytování služby

SOCIÁLNÍ REHABILITACE při Diakonii ČCE v Litoměřicích

Jméno a příjmení: _____

Datum

..... nebo **e-mail:**

narození:

Bydliště: Telefon:

Kontaktní osoba (na koho se můžeme obrátit kromě Vás?):

Jméno: _____ **kontakt (telefon, e-mail):**

Proč máte zájem o službu? S čím potřebujete od nás pomoci?

1. Pomoc při péči o své tělo a osobní hygieně 2. Pomoc při úpravě vzhledu, vědět, co si obléct (kdy, kam,...)

3. Pomoc při nakupování, přípravě jídla 4. Pomoc při zvládnání domácích činností (úklid, topení, praní, ...)

5. Pomoc při orientaci v čase, místě. Při komunikaci, jak získat kontakty 6. Pomoc při řešení životních změn a krizových situací (rozvod, úmrtí v rodině, ...)

7. Pomoc při vyhledávání jak a kde se vzdělávat. Pomoc při hledání a udržení práce. Kde a jak trávit volný čas

8. Pomoc při získávání informací o zdravém životním stylu, prevence nemocí 9. Pomoc při hospodaření, jednání s úřady, lékaři (vyplňování formulářů, ...)

10. Pomoc při zvládnutí péče o dítě, nebo jinou osobu

Něco jiného?

.....

.....

Datum:

Podpis žadatele:

Žádost o zařazení do Sociálně terapeutických dílen

Jméno a příjmení: **Datum**

narození:.....

Trvalé bydliště:.....

Telefon:

Máte opatrovníka? ano / ne

Jméno a kontakt na opatrovníka, popř. rodiče aj.:

.....

Současné místo pobytu (pokud je jiné než trvalé bydliště):

.....

Typ zdravotního znevýhodnění:

Proč přicházíte? :

.....

V čem vám služba může pomoci?.....

Informace potřebujeme dle Zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb.

Datum:.....

Podpis zájemce:.....

Vaše údaje jsou u nás v bezpečí. Jak je zpracováváme, najdete na <https://www.diakonieltm.cz/diakonie/zpracovani-osobnich-udaju/>

Příloha č. 8 – Ukázka výrobků uživatelů Domova Na Pustaji Křešice

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE:

Jméno autora: Andrea Rosová, DiS.

Obor: Andragogika

Forma studia: Kombinovaná

Název práce: Vzdělávání dospělých osob s mentálním postižením žijící v pobytové sociální službě Domov Na Pustaji Křešice

Rok: 2023

Počet stran textu bez příloh: 79

Celkový počet stran příloh: 17

Počet titulů české literatury: 16

Počet titulů zahraniční literatury: 2

Počet internetových zdrojů: 9

Vedoucí práce: Mgr. Martina Karkošová, Ph.D.